

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Hana Váchalová

ROZVOJOVÝ POTENCIÁL VELMI MALÝCH OBCÍ:
NA PŘÍKLADU VELMI MALÝCH OBCÍ NA
DOMAŽLICKU

Development potencial of very small municipalities:
on the example of very small municipalities in region Domažlice

Diplomová práce

Praha 2010

Vedoucí diplomové práce: RNDr.Radim Perlín

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím literatury a zdrojů uvedených v seznamu použitých zdrojů, pod vedením RNDr. Radima Perlína.

V Praze dne 23. 8. 2010

podpis

.....

Poděkování: Ráda bych poděkovala svému školiteli RNDr. Radimu Perlínovi za věnovaný čas, cenné připomínky a odborné vedení práce.

Obsah

1 Úvod	8
2 Obce v České republice	10
2.1 Vývoj sídelního systému (převážně v druhé polovině 20. století)	10
2.2 Obce v dnešní době	11
2.2.1 Nejmenší obce v České republice.....	12
2.3 Postavení obcí České republiky ve veřejné správě.....	13
2.4 Obce v Evropě	15
2.5 Sídelní struktura a spolupráce obcí ve vybraných zemích Evropy.....	16
3 Politika rozvoje venkova v Evropské unii a v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.....	20
4 Problematika malých obcí v České republice	23
4.1 Institucionální možnosti rozvoje malých obcí.....	23
4.1.1 Spolupráce	23
4.1.2 Územní plán.....	27
4.1.3 Strategie rozvoje	27
4.2 Hlavní problémy malých obcí	28
4.3 Operační programy využitelné pro obnovu a rozvoj venkova	33
4.3.1 Operační programy pro využívání fondů Evropské unie.....	33
4.3.2 Program obnovy venkova.....	34
4.4 Postavení malých obcí ve veřejné správě.....	35
4.5 Druhé bydlení v nejmenších obcích	36
5 Metodika.....	36
6 Analýza velmi malých obcí na Domažlicku.....	43
6.1 Obecná charakteristika území.....	43
6.2 Zkoumané obce.....	44
6.2.1 Demografické ukazatele	45
6.2.2 Vzhled obcí.....	48

6.2.3 Občanská vybavenost	49
6.2.4 Technická infrastruktura.....	51
6.2.5 Dopravní napojení obce.....	52
6.2.6 Aktivita obyvatel	55
6.2.7 Ukazatele fungování obce a ekonomické ukazatele.....	57
6.2.8 Problémy obcí.....	60
6.2.9 Další závěry z rozhovorů.....	62
6.2.10 Bodové hodnocení obcí ve vybraných sedmi skupinách ukazatelů	63
6.2.11 Závěrečné zhodnocení	64
7 Závěr.....	67
Seznam použité literatury a zdrojů	69
Seznam tabulek, obrázků a grafů	
Seznam příloh	
Přílohy	

Abstrakt

Sídlní soustava České republiky je typická velkým počtem malých obcí. Tyto obce zastávají stejné postavení jako obce větší, vysoký počet jich však disponuje omezenými zdroji pro svůj rozvoj. Někteří autoři diskutují o možnosti jejich integrace. Tato práce se zabývá problematikou malých obcí se zaměřením na ty nejmenší z nich a poukazuje na aktivitu těchto obcí a jejich schopnost budoucí existence.

klíčová slova: malé obce, velmi malé obce, venkov

Residential arrangement of the Czech Republic is typical by a big number of small municipalities. Those municipalities has the same status as bigger municipalities. However those small municipalities manage with limited resources for their development. Some authors discuss about possibility of their integration. This thesis is about the problematics of small municipalities and it focuses on the smallest ones and it shows their activity and capability of existence.

key words: small municipalities, very small municipalities, rural

1 Úvod

Venkovu je v posledních letech věnována stále větší pozornost, nejinak je tomu i v České republice. Venkov zabírá většinu našeho území a žije v něm kolem třetiny obyvatel Česka, je proto nutné ho více poznávat a diskutovat o jeho budoucnosti. V souvislosti s venkovem se objevují diskuze o možné integraci obcí. Sídlní systém České republiky je totiž v Evropě výjimečný svou velkou intenzitou obcí a velkým počtem obcí malých. Právě u malých obcí se často diskutuje, zda zvládnou spravovat své území (*Hampl, Müller 1998, Illner 2006*). Malým obcím, tedy konkrétně těm nejmenším bych se chtěla ve své práci věnovat i já.

Zaměření se na velmi malé obce považují za důležité, neboť právě tyto obce se nejvíce potýkají s problémy zajišťovat rozvoj svého území a budovat komunitu pomocí stávajících finančních prostředků. Mnohdy však prokazují soudržnost obyvatel, která může vést k řešení některých problémů těchto obcí. I přes rozdílné výchozí podmínky dané polohou, historickým a sociokulturním vývojem, jsou v současnosti podmínky pro malé obce v Česku podobné. Tyto obce se potýkají s řadou problémů, jakými jsou např. málo pracovních příležitostí v okolí nebo problémy ekonomického rázu – problém dopravní obslužnosti, velmi nízká vybavenost technickou infrastrukturou a jiné problémy. Proto je možné na příkladu vybrané skupiny velmi malých obcí na Domažlicku provést obecné zhodnocení současné situace v těchto obcích.

Má práce se dělí na dvě části. První se věnuje malým obcím obecně, jejich postavení ve veřejné správě, sídelním systému v Česku a porovnání s některými jinými zeměmi v Evropě, problémům malých obcí, nástrojům jejich rozvoje a otázkám integrace.

Druhá část diplomové práce analyzuje velmi malé obce ve sledovaném území okresu Domažlice. Tato část se zaměřuje především na měkké faktory a pomocí rozhovorů se starosty a přímého pozorování jsou zde jednotlivé obce hodnoceny.

Mezi cíle mé práce patří: provést analýzu sídelního systému Česka a postavení malých obcí v něm; na příkladu zvoleného území prokázat schopnost nejmenších obcí zajistit rozvoj spravovaného území; nalézt faktory, které mají největší důležitost pro rozvoj těchto obcí; identifikovat problémy, se kterými se tyto obce potýkají a hlavně posoudit možnost rozvoje těchto obcí do budoucna.

Výzkumné otázky, jsem si ve své práci stanovila tři, ve sledovaném území bych chtěla posoudit zda:

Je aktivita obyvatel/reprezentantů/aktérů klíčovou pro rozvoj těchto obcí?

– faktor lidských zdrojů

Je pro existenci nejmenších obcí důležité dobré dopravní propojení s městem? – faktor dopravy

Je pro obec důležitá spolupráce v rámci mikroregionu nebo jiná forma spolupráce? – faktor sociálních sítí.

2 Obce v České republice

2.1 Vývoj sídelního systému (převážně v druhé polovině 20. století)

Počátky většího osídlení České republiky se datují do 13. a 14. století (období kolonizace). Český venkov prošel dlouhým vývojem, tato kapitola je zaměřena především na vývoj v posledních desetiletích. Podrobněji vývoj českého venkova zpracovaly např. Maříková (2009), Perlín (1999).

Ve 20. století došlo k řadě vnějších impulsů ovlivňujících vývoj venkovských sídel. Byly to obě světové války a také postupná přeměna společnosti z industriální na postindustriální. Příhraniční oblasti velmi zasáhl odsun německého obyvatelstva po druhé světové válce, odsun byl výrazným zásahem do ekonomického i sociálního vývoje postižených oblastí a ovlivňuje jejich dnešní podobu. Zaniklo velké množství sídel, došlo k utlumení výroby a k obrovskému propadu počtu obyvatel, který byl patrný i po dosídlení.

K výrazným změnám ovlivňující socioekonomický vývoj venkova došlo v období socialismu v letech 1949 – 1989. K nejvýznamnějším změnám je možné zařadit kolektivizaci a socializaci venkova probíhající v 50. letech a prosazení konceptu střediskové soustavy a s ní spojenou centralizaci funkcí na venkově v 70. a 80. letech (Perlín 1999). Středisková sídelní soustava potlačila rozvoj nejmenších obcí a způsobila zánik řady z nich. V tomto období se tedy počet obcí radikálně snižoval, viz tabulka č.1.

Tabulka č. 1: Vývoj počtu obcí v českých zemích v letech 1921 – 2009

1921	1930	1947	1950	1961	1970	1980	1989	1991	1993	1995	2003	2009
11417	11768	11695	11459	8726	7509	4778	4128	5768	6196	6232	6249	6249

Illner 2006, Český statistický úřad 2010 – vlastní zpracování

Další vlnu změn pro český venkov přinesl rok 1990, k nejdůležitějším pro venkov patřila transformace zemědělství a obnovení samosprávy obcí. Od roku 1990 se začal počet obcí v ČR prudce zvyšovat, řada obcí které byly nuceny uplatňováním střediskové sídelní soustavy ke slučování se opět osamostatnila (roku 1990 tu bylo 4100 obcí, 1991 5768 obcí

a 1992 6097 obcí). Během dvou let vzniklo v České republice skoro 2000 nových obcí. Po roce 1994 se počet obcí už nijak výrazně nezvyšoval. (*Perlín 1999, Český statistický úřad 2010*)

2.2 Obce v dnešní době

Sídlení soustava České republiky je velmi roztržštěná. Její současná podoba souvisí s historickým vývojem a fyzickogeografickými podmínkami. V Evropě patříme k výjimkám, podobnou sídelní soustavu má např. Francie. (*Hampl, M., Müller, J. 1998, Illner 2006*)

Tabulka č. 2: Podíl počtu obcí ve velikostních kategoriích v krajích ČR k 1. 1. 2009

Podíl počtu obcí ve velikostních kategoriích	do 200	200 - 500	500 - 999	1000 - 1999	2000- 4999	nad 5000
Středočeský kraj	22,7	35,8	22,7	10,5	4,9	3,4
Jihočeský	38,4	32,7	12,8	7,9	5	3,2
Plzeňský kraj	36,7	30,5	15,4	8,6	6	2,8
Karlovarský kraj	12,8	28,8	26,5	11,4	10,6	9,9
Ústecký	15,5	35	23,7	10,2	7,9	7,7
Liberecký	17,2	26,5	29,3	12,1	7,9	7
Královéhradecký	26,1	37,1	19,2	8	4,7	4,9
Pardubický	24,2	39	19,5	10	3,3	4
Vysočina	48,6	29	13,2	4,8	1,8	2,6
Jihomoravský	17,7	28,7	27,3	14,1	8,8	3,4
Olomoucký	12,3	31,4	25,9	18,6	8,5	3,3
Zlínský	6,2	27,5	32,5	16,1	11,1	6,6
Moravskoslezský	4,7	19,1	26,1	25,7	13,4	11
celkem	25	31,9	21,3	11,2	6,3	4,3

pozn. v tabulce není Praha, neboť má jen jednu obec

Český statistický úřad 2010 – vlastní zpracování

V současnosti je v České republice 6249 obcí (k 31. 12. 2008). Počet obcí se v posledních letech již skoro nemění. Velmi výrazný je počet malých obcí, přes 50 % obcí má méně než 500 obyvatel a 25 % jich má dokonce méně než 200. (viz tabulka č.2 a příloha č. 4).

Rozložení počtu obcí v krajích je různé (dané přírodními podmínkami, historickým vývojem). Největší podíl obcí do 200 obyvatel můžeme vidět v krajích Vysočina, Plzeňský a Jihočeský. V kraji Vysočina má téměř polovina obcí méně jak 200 obyvatel. Menší počet malých obcí je především na Moravě a ve Slezsku, kde se nacházejí spíše obce větší. Podíl malých obcí (do 500 obyvatel) je největší opět v krajích Vysočina, Jihočeském a Plzeňském kraji, vyšší podíl těchto obcí mají také kraje Středočeský a Královéhradecký (Malý lexikon obcí ČR 2008).

2.2.1 Nejmenší obce v České republice

Tabulka č. 3: Velmi malé obce v České republice k 1. 1. 2009

	Počet obcí celkem	Počet obcí do 100 obyvatel	Podíl počtu obcí do 100 obyvatel
Středočeský kraj	1145	82	7,2
Jihočeský	623	102	16,4
Plzeňský kraj	501	73	14,6
Karlovarský kraj	132	2	1,5
Ústecký	354	14	4
Liberecký	215	4	1,9
Královéhradecký	448	29	6,5
Pardubický	451	29	6,4
Vysočina	704	120	17
Jihomoravský	673	32	4,8
Olomoucký	398	9	2,3
Zlínský	305	4	1,3
Moravskoslezský	299	2	0,7
celkem	502	6249	8

Český statistický úřad 2010– vlastní zpracování

Jak už bylo řečeno v České republice je vysoké procento malých obcí, pro účely práce připojují statistiku obcí velmi malých (tj. obcí do 100 obyvatel), viz tabulka č.3.

Těchto obcí je v České republice 8 %. Rozložení v krajích je podobné jako rozložení o něco větších obcí v předchozí kapitole. Největší podíl velmi malých obcí mají opět kraje Vysočina, Jihočeský a Plzeňský, které jsou typické svým roztržitým osídlením.

2.3 Postavení obcí České republiky ve veřejné správě

Obec je základní jednotkou územní samosprávy. V Česku je dvouступňový model územní samosprávy. První tvoří obecní úřady, pověřené obecní úřady a úřady obcí s rozšířenou působností a druhou tvoří krajské úřady. V územní samosprávě České republiky funguje tzv. smíšený model, kdy obce vykonávají samostatnou a i přenesenou působnost (Bínek J., Galvasová I, Kadečka S., 2008). Postavení obcí upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích. V rámci samostatné působnosti se obec stará o svoji samosprávu, obec toto vykonává v souladu s platnými zákony. Obec má svůj majetek a s ním hospodáří. V rámci přenesené působnosti přebírá obec některé činnosti státní správy, které jí svěřil zákon. Zákon definuje úkoly obce – „pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů; při plnění svých úkolů chránit též veřejný zájem“ (Svoboda K., 2000, s. 71). (zákon č 128/2000 Sb. o obcích)

V samostatné působnosti „obec ve svém územním obvodu dále pečuje v souladu s místními předpoklady a s místními zvyklostmi o vytváření podmínek pro rozvoj sociální péče a pro uspokojování potřeb svých občanů. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.“ (zákon o obcích, §35)

Přenesená působnost „ve věcech, které stanoví zvláštní zákony, je v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce určenými tímto nebo jiným zákonem nebo na základě tohoto zákona; v tomto případě je území obce správním obvodem, v rozsahu pověřeného obecního úřadu (§ 64) vykonávána tímto úřadem, a v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností (§ 66) vykonávána tímto úřadem.“ (zákon o obcích §61)

Obec se může po splnění zákonem daných podmínek stát městem. V současnosti se mohou stát městy obce, které mají více jak tři tisíce obyvatel a pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny (dříve byla hranice 2000 obyvatel a ještě předtím nebyly podmínky nějak přesně definovány, proto v České republice existují i města s malým počtem obyvatel). Zvláště zákon upravuje tzv. statutární města a také hlavní město Prahu. Nově se mohou obce stát také městysem, když o to požádají.

V souvislosti s obcemi se mluví také o sídlech. „Sídla jsou chápána jako prostorově oddělené soubory lidských sídlišť včetně ostatních výrobních a nevýrobních základních fondů, které však nemají právní subjektivitu, oproti tomu obce jsou základní samosprávné jednotky s vymezenými obvody, zahrnují jedno nebo více sídel a mají vlastní právní subjektivitu“ (*Úvod do regionálních věd a veřejné správy 2001, s. 14*). Sídla nejsou zmiňována v zákonu o obcích. Z vysvětlení je patrné, že počet obcí je menší než počet sídel. Definovaná v zákonu o obcích je tzv. část obce „evidenční jednotka vytvářená budovami s čísly popisnými a čísly evidenčními přidělenými v jedné číselné řadě, která leží v jednom souvislém území. Názvy částí obcí jsou často odvozena z názvů zaniklých obcí či osad nebo z názvu historicky vzniklých území, na nichž se tyto části obcí nacházejí“ (*Svoboda K., 2001, s. 83*).

Zákon upravuje sloučení obcí (ze sloučených obcí vzniká nová obec), připojení obce (dosavadní obec zůstává zachována a její území se zvětšuje o území připojené obce, která zaniká) a oddělení části obce (vzniká nová obec) (*Svoboda K., 2001*). „Obec má jedno nebo více katastrálních území, dvě nebo více obcí, které spolu sousedí, se mohou na základě dohody sloučit. Území obce po sloučení tvoří území slučovaných obcí.“ (*zákon o obcích, §18, §19*)

Zákon upravuje možnosti vzniku nových obcí, podmínky se oproti dřívějšímu zpřísnily. „Nová obec může vzniknout oddělením části obce, popřípadě změnou nebo zrušením vojenského újezdu. Část obce, která se chce oddělit, musí mít samostatné katastrální území sousedící nejméně se dvěma obcemi nebo jednou obcí a cizím státem a tvořící souvislý územní celek; po oddělení musí mít alespoň 1 000 občanů. Stejně podmínky musí splňovat i obec po oddělení její části. S oddělením části obce musí vyslovit souhlas v místním referendu občané žijící na území té části obce, která se chce oddělit“ (*zákon o obcích, §20, §21*).

Orgány obce jsou : zastupitelstvo obce (počet členů se určuje dle velikosti obce), rada obce (volena z řad zastupitelstva, v malých obcích tento orgán většinou není), starosta

(spolu s místostarostou volen z řad zastupitelstva) a Obecní úřad (tvoří ho starosta, místostarosta, popř. další zaměstnanci obecního úřadu). Starosta může vykonávat svou funkci jako starosta „uvolněný“ (nevykonává při funkci žádné jiné hlavní zaměstnání) nebo „neuvolněný“. Veřejné správě, konkrétně veřejné správě v souvislosti s malými obcemi se věnuji podrobněji v kapitole věnující se malým obcím. (*Perlín 2000, zákon o obcích*)

Obce mohou při výkonu samostatné působnosti spolupracovat, zákon o obcích upravuje tyto formy spolupráce (viz kapitola Nástroje rozvoje malých obcí): Svazek obcí, Spolupráce s právníckými a fyzickými osobami a Spolupráce s obcemi jiných států.

2.4 Obce v Evropě

Následující kapitola se věnuje sídelnímu systému v zahraničních zemích, umožňuje porovnání a hledání možné inspirace při řešení situace roztržičnosti obcí v Česku.

Rozložení obcí ve státech Evropy jsou rozmanité. Počet obcí, jejich velikost a struktura vlády souvisí s přírodními podmínkami, historickým vývojem a také s reformami sídelní soustavy, ke kterým státy v různé míře přistupují. Roztržičná sídelní soustava není jen problém České republiky, podobný problém řeší či řešila většina států EU (Evropské unie). Některé státy přistoupily ke slučování obcí (Švédsko, Belgie...), jiné se zaměřili na spolupráci obcí (Francie...). Česká republika by se měla inspirovat spíše spolupráci obcí. Tabulka č. 4 ukazuje počet obcí a jejich průměrnou velikost ve většině států Evropy. Z tabulky je patrné, že průměrně největší obce má Velká Británie, Litva a Švédsko. Mezi státy s nejmenšími obcemi patří Česká republika, Francie, Kypr a Slovensko. Toto hrubé porovnání nemusí být úplně přesné, neboť ne ve všech státech představuje obec to samé. Existují také státy (Portugalsko), které fungují bez regionální úrovně. (*Kypetová 2005, Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008, Woods 2006*)

Tabulka č. 4: Obce ve vybraných zemích EU v roce 2001

	počet	průměrný		počet	prům.

	obcí	počet obyvatel na jednu obec		obcí	poč. obyv. na obec
Belgie	589	17400	Malta	68	5800
Česká republika	6258	1600	Německo	13854	5900
Dánsko	271	19700	Nizozemí	496	32200
Estonsko	247	5500	Polsko	2489	15500
Finsko	448	11600	Portugalsko	278	36000
Francie	36565	1600	Rakousko	2359	3400
Irsko	85	44900	Řecko	1033	10200
Itálie	8100	7100	Slovensko	2920	1900
Kypr	389	1800	Slovinsko	193	10300
Litva	61	60500	Španělsko	8106	4900
Lotyšsko	547	4300	Velká Británie	434	135700
Lucembursko	118	3700	Švédsko	289	30700
Maďarsko	3158	3200	Celkem	89355	5100

Provazníková, R (2007). Financování měst, obcí a regionů, teorie a praxe, cit. Řežuchová 2008, s. 47

2.5 Sídlní struktura a spolupráce obcí ve vybraných zemích Evropy

Tato kapitola se podrobněji věnuje situaci v některých státech Evropy. Můžeme vidět odlišné přístupy států k integraci a meziobecní spolupráci. Existují státy, ve kterých v minulosti došlo k silné integraci (Švédsko). Většina států podporuje spolupráci obcí, druhy spolupráce v jednotlivých státech se liší a jsou různě úspěšné. Spolupráce obcí může být dobrovolná či nucená zákonem, pro spolupráci je důležitá také finanční motivace. (*Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008*)

Dánsko

Dánsko má tři úrovně veřejné správy a to vládu, regionální a obecní samosprávu. Důležitými orgány jsou Svaz regionálních samospráv a Svaz obecních samospráv. Dánsko patří ke státům s většími obcemi. (*Kameníčková 2000b*)

Francie

Francie je svou strukturou osídlení velmi podobná České republice, je proto často dávána za možnou inspiraci pro řešení situace velkého množství malých obcí. Francie se zaměřila na spolupráci obcí na základě dobrovolnosti. Obcí tu je více jak 36000. Existují tu tři typy meziobecních seskupení: sdružení městských obcí, sdružení aglomerací a sdružení obcí. Některé kompetence jsou pro obce povinné a jiné si seskupení volí dobrovolně. Obce jsou financovány převážně z daní a dotací od státu. (*Bezdiček 2009, Kameníčková 2000c*).

Itálie

Rovněž v Itálii je sídelní struktura roztržštěná. V roce 2001 měla 8100 obcí a tři čtvrtě obcí má méně jak 5000 obyvatel (viz *Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008*). Dle zákona je v Itálii možné buď slučování obcí nebo jejich partnerství. Zájem o partnerství mezi obcemi roste, je to způsobeno hlavně finanční motivací, kdy malé obce mají velmi omezený příjem prostředků. Zákon umožňuje hned několik druhů spolupráce, všechny na bázi dobrovolnosti. (*Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008*)

Lotyšsko

Územní samospráva v Lotyšsku je rozdělena do tří skupin. Jednak to je samospráva velkých měst, pak je to samospráva venkovských obcí a měst a třetí skupinu tvoří samospráva krajů. Také v Lotyšsku existuje spolupráce obcí, existují tu sdružení obcí, jejichž rozvoj stát podporuje. (*Kameníčková, 2000a*)

Německo

Situace v Německu je dosti složitá a často se v různých spolkových zemích liší. V minulosti docházelo v Německu k dobrovolnému i nucenému slučování, k dosažení

povinné hranice počtu obyvatel. Podobně jako v Česku vykonávají úřady samostatnou i přenesenou působnost. Nejvýznamnější formou spolupráce obcí v Německu je tzv. účelový svaz, do kterého se mohou začlenit i jiné subjekty než obce. Dále jsou tu možnosti pracovního společenství, či vytváření dohod. Obce mohou také zakládat obchodní společnosti. Vlastní daňové příjmy obcí jsou malé, obce a jejich svazy mohou dostávat různé dotace. (*Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008, Wollman H. 2000*)

Polsko

Polsko má sídelní soustavu podobnou té naší, ale obce v Polsku jsou díky dřívějšímu slučování větší než v Česku a je jich jen necelých 2500. Dalšími samosprávnými celky v Polsku jsou okresy a kraje. (*Kowalczyk A. 2000*)

Portugalsko

V Portugalsku neexistují regiony jako samosprávné celky. Celkově je územní správa v Portugalsku dosti složitá (i díky souostrovím). Existují tu distrikty, „které se svým charakterem blíží dřívějším českým okresním úřadům“ (*Kypetová 2005, s. 48*). Stupeň samosprávy tvoří obce a farnosti. Také v Portugalsku funguje podpora meziobecní spolupráce, vznikají tu metropolitní oblasti nebo městská sdružení. (*Kypetová, 2005*)

Rakousko

V Rakousku také převažují menší obce a velká důležitost je tu opět kladena na spolupráci. Rozsah vykonávané působnosti obcí závisí na jejich finančních možnostech. Zákon upravuje fungování sdružení obcí i spolupráci jiných územních seskupení. Účast ve sdruženích je dobrovolná. (*Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008*)

Slovensko

Sídelní soustava Slovenska je té české podobná, Slovensko si prošlo podobným historickým vývojem a podobně jako Česko patří Slovensko k zemím s nejmenším průměrným počtem obyvatel na obec (viz tabulka č.4) . Na Slovensku existují sdružení

obcí (často ke konkrétnímu účelu), další formou spolupráce jsou společné obecní úřady, které vykonávají některé činnosti související se samostatnou působností obcí. (*Sýkora 1999 cit. Pešta 2007*)

Švédsko

Příkladem státu, který přistoupil k povinnému slučování obcí je Švédsko. Švédsko patří ke státům s nejvyšším průměrným počtem obyvatel obce. Ve Švédsku neexistuje meziobecní spolupráce. (*Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008*)

Velká Británie

Ve Velké Británii obec jako taková není, existují farnosti, hrabství a distrikty. U výdajů místních samospráv funguje silná regulace státu, funguje tu velká svázanost s vyššími správními celky. Místní samospráva má silnou pozici, ale je přísně kontrolována od státu. (*Spolupráce obcí jako faktor rozvoje 2008*)

3 Politika rozvoje venkova v Evropské unii a v Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

Problematika venkova je předmětem zájmu nejen v Česku, ale i v dalších zemích po celém světě. „Rozvoj venkova se stal v poslední době již ustáleným termínem nejen v oblasti regionálního rozvoje, ale také v obecné formulaci národohospodářských politik.“ (Pěluha 2006, s. 6). V této kapitole je přiblíženo, jak přistupuje k politice rozvoje venkova Evropská unie (EU), jako hlavní evropské integrační seskupení a dále Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), jejímž členem je většina evropských států. Česká republika je členem obou těchto organizací.

Politika rozvoje venkova Evropské unie

Všestranný rozvoj venkova patří pod Společnou zemědělskou politiku EU (CAP), tvoří její druhý pilíř (Ackrill R. , Ramniceanu I. ,2007, Korf B, Oughton E., 2006) . „Problematika rozvoje venkova je financována prostřednictvím samostatného finančního nástroje, kterým je Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova (EAFRD). EAFRD navazuje na OP (Operační program) Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství, Horizontální plán rozvoje venkova a iniciativy LEADER. Hlavní změnou v programování problematiky rozvoje venkova oproti minulým obdobím je v tom, že EAFRD není součástí strukturálních fondů.

Základním dokumentem, který stanovuje postup při realizaci politiky rozvoje venkova Evropské unie v období 2007–2013 je Nařízení Rady o podpoře pro rozvoj venkova z Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD) č. 1698/2005.“ (Pěluha 2006, s. 87)

Současná politika rozvoje venkova pro období 2007 – 2013 je rozdělena do čtyř podtémat - tematických os (Politika rozvoje venkova 2008, Pěluha 2006):

- zlepšování konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví
- zlepšování životního prostředí a krajiny
- zlepšování kvality života ve venkovských oblastech a povzbuzení diverzifikace hospodářské činnosti

- LEADER

Členské státy musí rozdělit prostředky pro rozvoj venkova mezi tyto osy. Část prostředků je zaměřena na podporu projektů vzniklých z iniciativ LEADER – „projekty navržené a realizované místními partnerstvími a zaměřené na konkrétní místní problémy“ (*Politika rozvoje venkova, 2008*).

Před rokem 2007 musel každý členský stát vypracovat program rozvoje venkova, který stanoví jaké prostředky budou vynaloženy na jednotlivá opatření.

„Novým prvkem politiky pro období 2007 – 2013 je větší důraz na ucelenou strategii rozvoje venkova v celé EU. Toho se dosahuje pomocí národních strategických plánů, které musí vycházet ze [strategických směrů EU](#)“ (*Politika rozvoje venkova 2008*).

Tento přístup by měl pomoci (*Politika rozvoje venkova 2008*):

- stanovit oblasti, v nichž použití podpory EU na rozvoj venkova vytvoří nejvyšší přidanou hodnotu na úrovni EU,
- vytvořit spojení s hlavními prioritami EU (například s prioritami stanovenými v rámci lisabonské a göteborgské strategie),
- zajistit soulad s ostatními politikami EU, a to zejména v oblasti hospodářské soudržnosti a životního prostředí
- napomáhat provádění nové, tržně orientované společné zemědělské politiky a zajištění potřebné restrukturalizace, kterou si vyžádá ve starých i nových členských státech.

V rámci politiky rozvoje venkova je patrný přechod od zemědělství k multifunkčnímu zemědělství, jež „je součástí trvale udržitelného rozvoje venkova, koncept multifunkčního zemědělství se poprvé objevil již v roce 1993 na zasedání Evropské rady“ (*Marsden T., Sonnino R., 2008*), „multifunkční zemědělství zahrnuje nejenom produkci a zabezpečení nabídky potravin v dostatečné kvalitě, ale i funkci údržby a zachování krajiny, environmentální aspekty, problematiku přírodních obnovitelných zdrojů, ochranu biologické diversifikace a rozvoj venkovských oblastí.“ (*Pěluha 2006, s. 19*)

Politika rozvoje venkova OECD

OECD provedlo reformu své politiky rozvoje venkova, jejímž výsledkem byl vznik tzv. „nového paradigma venkova“. Hlavní body reformy shrnuje obrázek č. 1. Je zřejmé, že politika se přeorientovává z podpory zemědělství na přímou podporu venkova. Nové paradigma klade důraz na lokální aktéry spíše než na globální, na vnitřní zdroje regionu, strategie rozvoje (zohledňující faktory ovlivňující místní firmy) a kolektivní přístup k řízení (kdy spolupracuje regionální a místní samospráva plus další zúčastněné strany, ústřední vláda má výrazně nižší roli).

Obrázek č. 1: Nové paradigma venkova OECD

Nové paradigma venkova		
	Starý přístup	Nový přístup
Cíle	Rovnoměrné rozdělení, příjmy zemědělců, konkurenceschopnost zemědělství	Konkurenceschopnost venkovských oblastí, zhodnocení místních aktiv, využití nevyužívaných zdrojů
Hlavní cílové sektory	Zemědělství	Různé sektory venkovské ekonomiky (např. venkovská turistika, zpracovatelský průmysl, ICT)
Nástroje	Podpory (subvence)	Investice
Klíčoví aktéři	Národní vlády, zemědělci	Všechny úrovně veřejné správy (nadnárodní, národní, regionální a místní), různí místní aktéři z veřejného i soukromého sektoru

Pělucha (2010), The New Rural Paradigm: Policies and Governance (2006)

Tyto nové klíčové směry jsou výsledkem hlavně tří faktorů ovlivňujících politiku rozvoje venkova OECD. Jsou to: zaměření na atraktivitu (zdůrazňuje se význam hodnot venkova, tvořených přírodními a kulturními atraktivitami, zachování hodnoty krajiny, význam multifunkčního zemědělství), tlaky na reformu zemědělské politiky, decentralizace a trendy v regionální politice (zaměření na místní aktiva).

Tento nový integrovaný přístup politiky věnuje zvýšenou pozornost těmto čtyřem oblastem: rozvoj dopravy a informačních technologií ve venkovských oblastech, poskytování veřejných služeb (zdůraznění spolupráce soukromého a veřejného sektoru), využití atraktivit venkova (přírodních a kulturních) a podpora podnikání na venkově. (*The New Rural Paradigm: Policies and Governance, 2006*)

4 Problematika malých obcí v České republice

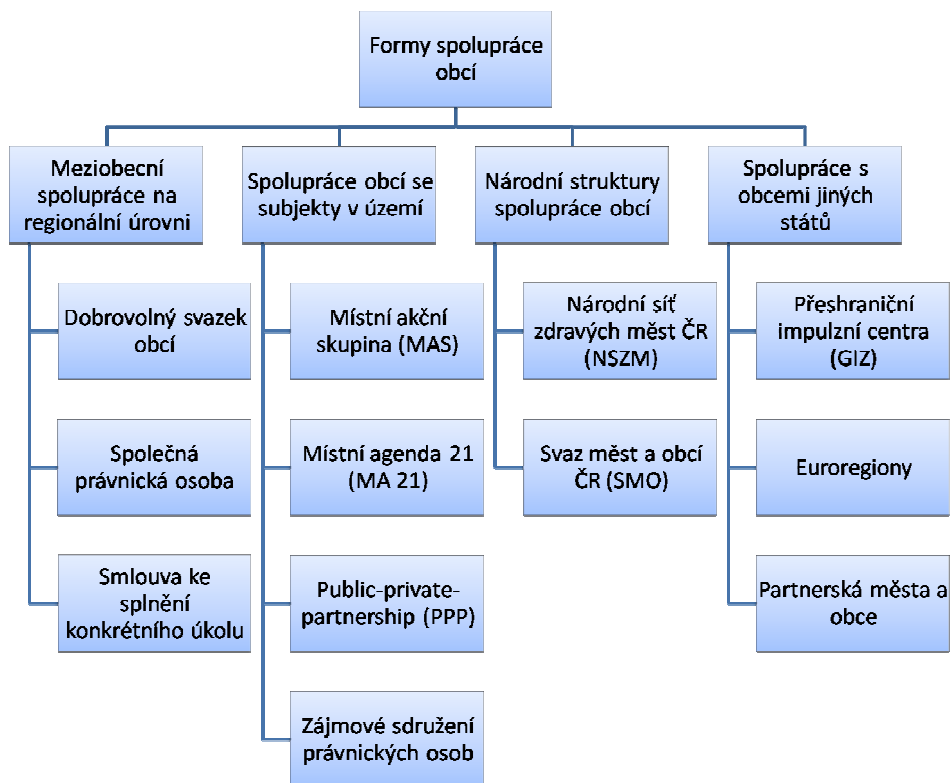
4.1 Institucionální možnosti rozvoje malých obcí

V následující kapitole jsou rozebírány některé způsoby, které mohou obcím pomoci ve snaze o jejich rozvoj.

4.1.1 Spolupráce

Jednou z možností jak mohou obce získat větší finanční zdroje je spolupráce obcí. Možností spolupráce v České republice znázorňuje obrázek č. 2. Nejvyužívanější formy spolupráce jsou popsány dále, více spolupráci diskutuje např. Galvasová (2008) nebo Řežuchová (2008).

Obrázek č. 2: Formy spolupráce obcí v ČR

Galvasová (2008) - vlastní zpracování

Spolupráce obcí na regionální úrovni

Spolupráce na mikroregionální úrovni začala vznikat již po roce 1990, kdy se některé obce sdružovaly s cílem zajistit některé činnosti veřejné správy. Intenzivní budování mikroregionů nastává po roce 1998, kdy se změnila dotační politika, obce se zapojovaly do „sdružení obcí s cílem zajistit komplexní sociálně geografický rozvoj“ (*Perlín 2006b, s. 492*).

Nejčastější formou spolupráce v České republice v současné době jsou svazky obcí. V současnosti tu funguje cca 800 dobrovolných svazků obcí, členy svazků mohou být pouze obce (*Galvasová, 2008*). Tyto svazky často vznikají pro ucelené území. „Svazek obcí může společně vykonávat pouze záležitosti spadající do samostatné působnosti obcí a také činnosti pro ochranu a prosazování společných zájmů obcí. Předmětem činnosti svazků mohou být zejména úkoly v oblastech školství, sociální péče, zdravotnictví, ochrany životního prostředí, čistoty obce, sítě technického vybavení, dopravní obslužnosti, správy majetku obcí atd.“ (*Galvasová 2008 s. 62*). Tyto svazky obcí často vznikají za účelem zajištění nějaké společné funkce v území (výstavba plynovodu, silnice...). Obce často participují i ve více svazcích (*Perlín 2006b*).

V České republice se diskutuje o dalších možnostech spolupráce, inspirací je i fungující spolupráce ve Francii. V roce 2005 vznikl věcný návrh zákona upravující novou formu spolupráce v tzv. společenstvích obcí, který by umožňoval vyšší formu spolupráce obcí, „obce by dle návrhu část svých samosprávných kompetencí předaly svazku - společenství, ve kterých by bylo současně zajištěno reprezentativní zastoupení všech obcí“ (*Perlín 2006b, s.4*). Návrh však měl několik sporných bodů, zejména v otázkách financí (návrh zákona ve svých příspěvcích diskutují např. *Perlín 2006b, Ryšavý 2006*) a nesetkal se s podporou Svazu měst a obcí a Spolku pro obnovu venkova.

Další hojně užívanou formou spolupráce obcí jsou smlouvy ke splnění konkrétního úkolu, smlouva se uzavírá mezi obcemi za účelem zajištění konkrétního úkolu spadajícího do samostatné působnosti obcí. (*Galvasová 2008*)

Spolupráce z dalšími subjekty v území

Nejvyužívanější formou této spolupráce je zakládání místních akčních skupin (MAS), které spočívají ve spolupráci různých subjektů (soukromého i veřejného sektoru) v území. Jsou to uskupení vzniklé v rámci iniciativy LEADER. MAS nejčastěji vystupuje jako obchodní společnost. Podrobněji činnost Místních akčních skupin rozebírá třeba Červená G., Kroupová Z. (2006), Čermák, Nejdí (2007), Pavlíková (2009), Pavlíková, Ježdíková (2005), „MAS se řídí směrnicemi EU a pravidly pro poskytování dotace MAS stanovenými na národní úrovni“ (Pavlíková 2009). Pro vznik MAS existují kritéria, která musí být splněna.. MAS si stanovují svůj strategický záměr (Červená G., Kroupová Z. 2006).

Spolupráce s obcemi jiných států

Obce mohou spolupracovat i s obcemi v zahraničí. Jedním z využívaných způsobů příhraniční spolupráce jsou Euroregiony, „jejichž cílem je snížit význam státních hranic“ (Galvasová 2008, s.63), tyto celky mají možnost čerpat finance z fondů EU (Řežuchová 2008). Dále většina měst a obcí spolupracuje se svými partnerskými městy a obcemi, tato forma spolupráce je zaměřena spíše na konzultace a přenos poznatků.

Spolupráce na národní úrovni

Na národní úrovni existuje několik sdružení. Jedním z nich je Svaz měst a obcí ČR. Členy jsou obce a města české republiky. Svaz se podílí na přípravě zákonů dotýkajících se samosprávy v České republice. Svaz spolupracuje s vládou i parlamentem České republiky, stal se povinným připomínkovým místem, tj. musí mu být předloženy legislativní návrhy vztahující se otázkám samosprávy, aby se k nim vyjádřil (Řežuchová 2008). Mezi cíle svazu patří „podpora a rozvoj samosprávné demokracie ve veřejné správě, posílení ekonomické samostatnosti obcí a měst, vzdělávat zastupitele i pracovníky místních samospráv, podporovat výměnu zkušeností a příkladů dobré praxe“ (Svaz měst a obcí /2010). Podrobněji jsou cíle rozepsány na internetových stránkách svazu. Svaz se také podílí na pořádání soutěže Vesnice roku. „Cílem soutěže je snaha vyzdvihnout aktivitu občanů a představitelů obcí, aby se snažily zvelebovat svůj domov, rozvíjeli místní tradice a zapojovali se do společenského dění v obci. Kromě povzbuzení obyvatel se soutěž také pokouší upozornit veřejnost na význam venkova“ (Soutěž vesnice roku 2010).

Jiným sdružením na národní úrovni je Národní síť zdravých měst. Tato asociace sdružuje obce ve spolupráci v podpoře zdraví a kvality života. Spolupráce se zaměřuje na výměnu zkušeností a získávání finančních zdrojů. (Řežuchová 2008)

Další organizací je Spolek pro obnovu venkova. Tento spolek sdružuje velký počet obcí po celé České republice. „Vznikl jako reakce na nečinnost vlády tlakem ze spodu – od starostů“ (Florjan 2006) „Spolek byl založen dne 1. června 1993 jako občanské sdružení. Posláním spolku je široké spektrum činností, které mají přispět k obnově venkova, jako např. posílení hospodářské stability a prosperity venkova, motivace občanů k dobrovolné aktivitě, napomáhat vzniku místních a regionálních sdružení či překonávat resortní přístupy v řešení venkova. V současné době má spolek přibližně tisíc členů především z řad členů obecních samospráv, zemědělců, projektantů, učitelů či pracovníků vysokých škol (viz stránky Spolku pro obnovu venkova). Spolek organizuje pravidelná setkání v různých regionech České republiky a spolupracuje s Evropskou pracovní společností pro rozvoj venkova a obnovu vesnice. Pro své poslání spolupracuje i s kraji České republiky“ (Váchalová 2005, s. 33). Jednou z nejvýraznějších akcí spolku v minulých letech byla Petice proti diskriminaci obyvatel venkova, která usilovala o zrovnoprávnění malých obcí ve věci rozpočtového určení daní. Petice byla předložena senátu a návrh, který na jejím základě vznikl byl v roce 2008 schválen senátem. Další významnou činností spolku je podílení se na pořádání soutěže Vesnice roku.

Nejnovější organizací je Sdružení místních samospráv, toto sdružení vzniklo v roce 2008 a vychází z iniciativy Smlouvy obcí a měst proti daňové diskriminaci. „Základní cíle sdružení jsou: hájení společných zájmů práv obcí a měst sdružených ve Sdružení, podle principů a pravidel, jejichž ochranu Sdružení zajišťuje a poskytnutí platformy obcím a městům pro řešení problémů a otázek, které se dotýkají samospráv, a pro spolupráci s nevládním (neziskovým) sektorem“ (Sdružení místních samospráv 2010).

Spolupráce pro velmi malé obce

V souvislosti s velmi malými obcemi je třeba zdůraznit význam spolupráce pro tyto obce. Neboť velmi malé obce mají omezené finanční zdroje a spolupráce v rámci mikroregionů či jiných uskupení jim poskytuje příležitost tyto své finanční zdroje rozšířit. „Malé obce v Česku nejsou schopny zajistit vypracování různých projektů, které by jim umožnili čerpat finanční prostředky ze strukturálních fondů EU“ (Dušek, Skořepa 2006). Pozitivním rysem spolupráce je také výměna zkušeností.

4.1.2 Územní plán

Přehled o území obce a o možnostech rozvoje tohoto území do budoucna dává územní plán, ten si nechává zhotovit většina obcí, a to i obce velmi malé.

„Cílem územního plánování je vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích. Územní plánování zajišťuje předpoklady pro udržitelný rozvoj území soustavným a komplexním řešením účelného využití a prostorového uspořádání území s cílem dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území. Za tím účelem sleduje společenský a hospodářský potenciál rozvoje.“ (*Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)* §18, §19). Podrobněji územní plánování a jeho úkoly popisuje zákon č. 183/2006 Sb.,.

4.1.3 Strategie rozvoje

Strategie rozvoje podobně jako územní plán analyzuje současný stav, avšak větší důraz je zde kladen na analýzu možností rozvoje obce (či regionu) do budoucna. Aplikace strategického plánování na regionální úrovni je nejlépe využitelná při uskutečňování aktivit závažné povahy v dlouhodobějším časovém horizontu (*Kala 2007*). „Strategické plánování a řízení vytvářejí prostor pro to, aby si ti kdo o rozvoji obce či regionu rozhodují, vybírali pokud možno nejpříznivější z variant možného vývoje“ (*Kala 2007, s. 53*). Strategie může vznikat na několika úrovních, obcí se nejvíce týká úroveň obecní a mikroregionální. Stále více mikroregionů si nechává zhotovovat tyto strategie s cílem identifikovat hlavní trendy rozvoje regionů. Je však obtížné ve strategii vytvořit projekty, které by směřovali k rozvoji celého území (*Perlín 2006a*).

Dle Blažka (2009) by strategie měla podpořit snahu ovlivnit rozvoj území na regionální úrovni. Na mikroregionální úrovni, by měla podpořit spolupráci mezi představiteli místních samospráv, soukromým a veřejným sektorem, na obecní úrovni by

měla podpořit aktivní participaci lokálních aktérů. Strategie by měla být víc než jeden projekt a měla by formulovat cíle a nástroje vedoucí k dosažení tohoto cíle. Základními zdroji dat pro tvorbu strategie jsou statistická data, územně plánovací dokumentace, vlastní šetření a kvantitativní analýza agregátních dat, umožňující srovnání s jinými oblastmi. Územní plánování a strategický plán jsou si v mnoha bodech podobné, „územní plány dnes vycházejí z daleko širších podkladů než tradiční urbánní průzkumy – podobají se analýzám pro strategické plánování. Výstup strategického plánování by mohl být podkladem pro zadávací dokument v rámci územního plánování, z toho vyplývá předstih strategického plánování“ (Blažek 2009)

Základní metody vzniku strategického plánu jsou komunitní a expertní způsob, hlavní rozdíl mezi nimi je, že komunitní metoda klade důraz na dialog s koncovými uživateli strategie, kdežto expertní metoda je vysoce objektivní. (Perlín 2006a, Blažek 2009) „Venkovské mikroregiony zpracovávají svoje rozvojové dokumenty oběma způsoby“ (Perlín 2006a, s. 494).

Vznikají rozvojové strategie různé kvality a mnohdy se diskutuje o jejich smysluplnosti. Velká část mikroregionů si nechá dokument zpracovat kvůli žádostem o dotace a dále ho nepoužívá, dokumenty tak většinou nejsou užívány k usměrňování mikroregionálního rozvoje (Perlín 2006a). Horký (2008, s. 30) uvádí, že: „dobrý strategický plán rozvoje sídla nebo regionu je tudíž spíše nadhledovou, kontextuální vizí v širokých souvislostech, než rigidní soustavou obecně formulovaných dílčích cílů pro dalších patnáct a více let!“

4.2 Hlavní problémy malých obcí

Venkov zabírá většinu území naší republiky a dotýká se mnoha sfér lidského života, v souvislosti s tím je s venkovem spojena celá řada problémů. Mnoho jich je propojených a řešení většiny z nich je v nedohlednu. Většina problémů se dá jen zmírnit. Problémy jsou ve většině obcí bez ohledu na velikost, ale některé jsou právě v nejmenších obcích ještě umocněny. Jsem si vědoma, že je obtížné postihnout všechny problémy venkovských obcí a zmiňuji tedy alespoň některé z nich.

Obyvatelstvo

Stárnutí a úbytek obyvatel jsou jedním z nejzávažnějších problémů, s jakými se (nejen) venkov potýká. Ve větších obcích vyváží ztrátu obyvatel přirozeným úbytkem nárůstek obyvatel migrací, v nejmenších obcích však často nárůstek migrací nestačí pokrýt přirozený úbytek obyvatel. (*Trnková, Trnka 2001, Maříková 2004, Střeleček 2006*)

Mladá generace se často stěhuje (většinou za prací) jinam a na vesnici tak zůstává jen generace starší (*Baše 2006*). Někdy se obcím zvýší počet obyvatel díky chalupářům, kteří se zde rozhodnou ve stáří zůstat, avšak tím se opět posiluje nejstarší věková složka v obci.

Kromě věkové struktury je na venkově problém i se vzdělanostní strukturou, která se v malých obcích značně odlišuje od měst, oproti městům je tu výrazně nižší podíl vysokoškoláků a naopak vyšší podíl osob se základním vzděláním či osob vyučených. (*Maříková 2003*)

Uzavírání maloobchodů a hospod

Obchody a hospody na vesnicích často zanikají a chybí hlavně v nejmenších obcích. Pro majitele je finančně často nevýhodné takovouto prodejnu provozovat, v obci je málo obyvatel a mnoho jich nakupuje ve městech, kde je to pro ně levnější. Maloobchody se nemohou vyrovnat výhodným cenám ve velkoobchodech. Do vesnické prodejny tak často chodí jen lidé, kteří nemají možnost pravidelného nákupu ve městech. A právě tito lidé, často důchodci, jsou pak nejvíce zasaženi, pokud je obchod v obci uzavřen. Podobný problém je i s hospodou, kam sice lidé chodí, ale není jich tolik, aby byl případný zisk pro majitele dostatečný. Hospoda je ale velmi důležitý prvek v chodu vesnice, často i klíčový. Je to místo kde se obyvatelé schází a mimo jiné i probírají dění v obci a případně organizují některé akce (*Zemánek 2003*).

Jedním z řešení situace je kooperace obchodů pod spotřební družstva (nejznámější COOP), o obchody v nejmenších obcích do 100 obyvatel však tyto řetězce nemají zájem (kvůli slabému výdělku až ztrátovosti obchodů v těchto obcích). (*Szcyrba 2005*)

V řadě obcí se snaží problém finanční ztrátovosti těchto zařízení alespoň částečně řešit pomocí finančních úlev pro provozovatele (nemusí platit nájem apod.). Přesto však je zájem provozovat takovéto zařízení na malé obci malý a nemůže být motivován jen ziskem.

Doprava

Dalším z klíčových problémů, který je propojen s mnoha dalšími, je doprava. V malých obcích je velmi málo prvků občanské vybavenosti a příležitostí k zaměstnání, proto jsou nuceni obyvatelé dojíždět do blízkých měst. Dopravní propojení hraje tudíž pro rozvoj obce velkou roli. (*Štenclová 1998*)

Bohužel po zrušení státních dotací veřejné dopravy radikálně ubylo spojů. Dříve jezdilo několik spojů za den do každé obce, a to i o víkendech. Nyní je však situace úplně jiná, některé obce mají třeba jen dvě linky za den a o víkendech jsou úplně odříznuty. Obce byly po roce 1990 nuceni autobusové linky finančně dotovat, aby k nim jezdili, což zatěžovalo jejich rozpočet, v posledních letech se však situace zlepšila neboť veřejnou dopravu výrazně dotuje kraj a obecní rozpočty nejsou tudíž dopravou tolik zatíženy. Počet spojů tudíž většinou už neklesá a najdou se obce do 100 obyvatel, které mají i 16 spojů za den (8 tam a 8 zpět). Pro počet spojů je často důležitá poloha obce, pokud se vyskytuje na spojenci větších měst, lze předpokládat, že bude mít spojů víc. Obyvatelé však často preferují automobilovou dopravu, na autobusovou dopravu jsou odkázáni jen některé skupiny obyvatel. (*Květoň V., Marada M, 2006*)

Nezaměstnanost

Dalším z problémů je nezaměstnanost, funkce vesnice jako zemědělského sídla už dávno není a přímo v obci je zaměstnáno jen minimum obyvatel, často jde o soukromé zemědělce nebo drobné řemeslníky (oprava aut, zahrádkářství...) (*Baše 2006*). Zbytek obyvatel musí hledat práci jinde a jsou odkázáni na dojíždění za prací do měst. V mnoha oblastech je problém s hledáním zaměstnání pro vysokoškoláky, ti mohou často najít uplatnění jen ve větších městech a jsou proto nuceni se stěhovat nebo dojíždět na veliké vzdálenosti. (*Maříková 2003, Maříková 2006, Střeleček 2006, Trnková, Trnka 2000*)

Malý zájem veřejnosti

Aby obec fungovala, musí tu být lidé, kteří se o chod obce starají. Jednak to jsou členové zastupitelstva, kteří rozhodují přímo o dění v obci, jednak to sou sami občané, kteří se účastní brigád a různých akcí, které obecní úřad může pořádat a pak se do dění v obci také mohou zapojovat i chalupáři, chataři a místní podnikatelé. Faktem ale je, že

lidí, kteří mají opravdový zájem zapojit se do dění v obci je velmi málo. Mnoho malých obcí má problémy najít dostatek lidí na vytvoření kandidátky pro volby do zastupitelstva (Čmejrek 2006) a na případné brigády chodí pořád ti samí „nadšenci“. Čím menší obec tím je tento problém závažnější.

Účast veřejnosti na zasedání zastupitelstva je často minimální, lidé přijdou, jen když se projednává problém, který se jich přímo týká, avšak v nejmenších obcích není účast na zasedáních tak důležitá, neboť tu často funguje dobrá komunikace mezi občany a obyvatelé se tak vše potřebné dozvědí od ostatních.

Nedostatečná vybavenost

Jak již bylo zmíněno předtím, malé obce mají minimum prvků občanské vybavenosti a technické infrastruktury (Střeleček 2006, Perlín 2008). Pro tyto obce je finančně nevýhodné pořizovat prvky technické infrastruktury a občanské vybavenosti a i v případě, že by je zřídila je tu velmi malý počet obyvatel, který by je využíval, tudíž by byl jejich provoz velmi neefektivní. Je proto přirozené, že se tyto prvky občanské vybavenosti spíše nacházejí ve větších obcích a obyvatelé za nimi dojíždějí.

Z hlediska vybavenosti je typický pokles prvků se zmenšující se velikostí obce. Zařízení jako je pošta, škola či nemocnice jsou typické spíše pro velké obce, kde je dostatečná poptávka po jejich fungování. Ze zařízení občanské vybavenosti jsou v nejmenších obcích nejtypičtější obchody a hospody. Podobně zařízení technické infrastruktury jsou spíše ve větších obcích. Na vesnicích je typické samozásobení vodou pomocí studny a lidé ani nemají příliš velký zájem o zřízení vodovodu, kdy by musely za vodu platit. Pořízení plynovodu je pro menší obce často velmi finančně náročné a ani o jeho užívání není příliš velký zájem. Kanalizace ve většině menších obcích je pouze dešťová, upravena a používána jako splašková, zakončená v místních potocích. Pořízení a údržba čističky odpadních vod je pro malé obce s jejich rozpočtem téměř nemožné. (Maříková 2003)

Životní prostředí

Tím co lidi nejčastěji táhne na venkov, je právě zdravé životní prostředí, to ale bohužel někdy není tak zdravé jak se zdá. Na venkově jsou tzv. lokální znečišťovatelé, kteří se podílí na ničení životního prostředí. Někteří obyvatelé vesnic pálí ve svých kotlích

vše (plasty, oblečení...) bez ohledu na následné zamoření okolí škodlivými látkami kouřem z komína. Velkým problémem jsou také tzv. černé skládky. Na venkově existují hodně staré skládky, které nikdo nezlikvidoval nebo se jen zavezli hlínou. Může se tudíž stát, že např. při výstavbě dětského hřiště je vykopána spolu s hlínou i řada starého odpadu. Nejde však jen o staré skládky, v okolí vesnic, zvláště v lesích, často můžeme narazit na hromady nově naveženého odpadu: lednice, pneumatiky, ale i spousta dalšího. To jsou jen některé z problémů se znečišťováním, na které můžeme na vesnicích narazit, dalším jsou třeba zakončení kanalizací atd.

Například Braniš (*Braniš M., Domasová M., Řežáčová P. 2007*) prováděl výzkum v malých vesnicích České republiky a jejich okolí, kdy zkoumal hlavně výskyt látky PM₁₀ a PM_{2,5} (polévatý prach). Při porovnání výsledků z 24 hodinového pozorování ve dvou venkovských oblastech s okolními městy, se umístila jedna malá vesnice hned za Prahou a Berounem. V některých měřeních malé vesnice Prahu v koncentraci PM dokonce předstihují. Vysoký je na vesnicích také výskyt některých kovů, které tento prach obsahuje. Braniš (*str. 1257*) považuje lokální znečišťování ve vesnicích za velký problém.

Byrokracie

Jedním z nových problémů, který existuje ve všech obcích, ale ty nejmenší zatěžuje nejvíce je byrokracie. Být starostou a místostarostou v současné době představuje obrovskou časovou zátěž, kvůli papírování, které doprovází téměř každou činnost v obci. V malých obcích jsou často starostové neuvolnění, tudíž vykonávají funkci starosty při svém zaměstnání a vyřizování obecní agendy výrazně zaplňuje jejich volný čas. Problém se týká i žádostí o evropské dotace, které jsou často velmi komplikované a zdlouhavé a jejich vyřizování zabere dlouhý čas. (*Sdružení měst a obcí ČR 2010*)

Finance

Od roku 1990 byla znovuzavedena obecní samospráva a od roku 1992 se zavedl nový daňový systém. Tento systém byl i po změnách, kterých se dočkal pro malé obce nevýhodný kvůli závislosti na počtu obyvatel v obci. Pozitivní změnu přinesl až zákon č.377/2007, který do výpočtu příjmů obce zahrnuje i hledisko velikosti katastrálního území obce. Malé obce často spravují velká území a jejich příjem se tudíž značně navýšil. O

podobě zákona o rozpočtovém určení daní se neustále diskutuje a je proto pravděpodobné, že se v budoucnu dočkáme dalších změn. (Perlín 2008)

Většina těchto problémů se dá shrnout pod dva společné jmenovatele a to jsou finance a lidé. V obcích vždy bylo a bude málo lidí, kteří jsou skutečně ochotni se zapojit do dění a něco změnit, a pokud se těchto pár lidí spojí a chtějí něco dokázat, mají většinou k dispozici jen velmi malé finanční prostředky, k jejichž získání je často čeká složitá byrokratická cesta. Samotné finance ale nejsou nic platné, pokud v obci nejsou lidé, kteří mají o dění v obci zájem. Blažek (2004, s. 166) říká „ venkov nepotřebuje ani tak velké dotace do materiálních statků, zvláště pokud by přišly do nesprávných rukou a používaly se nepromyšleným, hýřivým způsobem, ale potřebuje nejdříve podporu těm, kdo na venkově rozhodují, tedy podporu v obnovování selského rozumu, v obnovování vespolného života, v obnovování kritického myšlení a schopnosti vyjednávat.“ a podobně Blažek (2003) ve svém souhrnu principů jakými by se měl venkov řídit ve své budoucnosti uvádí že, „je třeba obrátit priority a primárně podporovat na venkově občanskou společnost a teprve ve druhé fázi investovat do věcí.“ Význam lidí jako rozvojového zdroje zdůrazňuje také Kruzmetra (2006).

4.3 Operační programy využitelné pro obnovu a rozvoj venkova

Příležitostí pro obce jak získat finance na větší investiční akce je požádat o dotace. V následující kapitole zmiňuji nejvýznamnější možnosti kam mohou obce o dotace žádat.

4.3.1 Operační programy pro využívání fondů Evropské unie

Pro využívání fondů z Evropské unie pro roky 2007 - 2013 vzniklo v České republice 24 operačních programů. Pro širokou škálu žadatelů (i pro obce) vznikly tématicky zaměřené operační programy (Integrovaný operační program, OP Podnikání a inovace, OP Životní prostředí, OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, OP výzkum a vývoj pro inovace, OP Doprava, OP Lidské zdroje a zaměstnanost a OP Technická pomoc). Pro potřeby regionů (NUTS 2) vznikly regionální operační programy. Dále vznikly programy Evropské územní spolupráce (OP meziregionální spolupráce, OP nadnárodní

spolupráce...) a Operační programy Praha. Přímo pro venkov vznikl Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013. (*Fondy Evropské unie 2010, Váchalová 2005,*)

Čerpání dotací z fondů Evropské unie je pro nejmenší obce velmi komplikované, finance s EU tak většinou čerpají jen pomocí Místních akčních skupin.

Program rozvoje venkova

„Program rozvoje venkova České republiky na období 2007 – 2013 (dále PRV) je programový dokument připravený hlavně Ministerstvem zemědělství ČR a Ministerstvem pro místní rozvoj pro poskytování dotací na zemědělství a rozvoj venkova. Dotace jsou spolufinancovány z EAFRD (Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova) a ze státního rozpočtu. Na základě PRV vznikl také programový dokument Národní strategický plán rozvoje venkova pro léta 2007 – 2013. Program se ve svých cílech snaží postihnout většinu problémů venkovských oblastí. Mezi jeho cíle patří např. trvale udržitelný rozvoj venkova, zlepšení stavu životního prostředí, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, rozšiřování ekonomických aktivit či snížení míry nezaměstnanosti. Podrobněji jsou cíle popsány na internetových stránkách Fondy Evropské unie.“ (*Váchalová 2005, s. 36*)

Program rozvoje venkova se člení do čtyř základních os. (Zlepšení konkurenceschopnosti zemědělství a lesnictví, Zlepšování životního prostředí a krajiny, Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova a osa Leader, která podporuje místní akční skupiny, místní rozvojové strategie a projekty spolupráce.

4.3.2 Program obnovy venkova

Tento program má dlouholetou tradici, vznikl již v roce 1991. Pod názvem Program obnovy vesnice ho schválila česká vláda na základě návrhu Ivana Dejmalá. Peníze v rozpočtu pro tento program byly až v roce 1994. Název program obnovy vesnice byl používán spíše pro lokální úroveň a Program obnovy venkova pro úroveň národní. Program, který patřil pod Ministerstvo pro místní rozvoj, zahrnoval všechny důležité oblasti života na venkově. V roce 2004 přešel tento program na kraje a kvůli omezeným financím, byly omezeny některé jeho cíle. Kraje ho zajišťují v různé míře. (*Florian 2006*)

Program je však stále často využíván malými obcemi, pro ty představuje „jednoduchý a proto i účinný nástroj podpory“ (Perlín 2008). Proces žádání o dotaci je oproti žádání o dotace z EU jednoduchý.

Ministerstvo pro místní rozvoj nyní vypisuje dotační tituly v rámci programu Podpory obnovy venkova (3 dotační tituly v roce 2008). (*Ministerstvo pro místní rozvoj 2010*)

4.4 Postavení malých obcí ve veřejné správě

Stejně jako všechny obce vykonávají i ty malé samostatnou a přenesenou působnost. Malé obce však mají díky svým nízkým rozpočtům situaci ztíženou.

Většina starostů malých obcí a téměř všichni starostové velmi malých obcí vykonávají funkci starosty jako neuvolnění starostové, neboť zaměstnat starostu na plný úvazek by velmi zatížilo obecní rozpočet. Vedením obce se tudíž (kromě důchodců) věnují při výkonu svého povolání a musí mu obětovat velkou část svého volného času. Starostové mívají většinou středoškolské vzdělání a jsou bez politické příslušnosti. (Perlín 2000)

Dle zákona by se mělo péči o obec věnovat celé zastupitelstvo, v malých obcích tomu tak většinou není, většinu práce tu dělají starosta, kterému vypomáhá místostarosta. „V malých obcích je pro zajištění rozvoje obce rozhodující role starosty, jeho znalosti, zkušenosti, organizační schopnosti a pracovního nasazení, neboť další představitelé veřejné správy (zastupitelé obce) malých obcí, se na běžné činnosti obecního úřadu většinou podílejí poměrně málo a vlastní zaměstnance k řešení jednotlivých problémů tyto obce většinou nemají“ (Perlín 2000, s. 149).

V souvislosti s malými obcemi je často zmiňována i otázka integrace obcí, většina starostů je ale proti (Perlín 2000). K důvodům proti integraci patří ztráta samostatného rozhodování a ztráta identity obce, slučováním také mohou vzniknout nepřírozené celky, naopak pro slučování hovoří nízká kvalifikovanost a specializace pro výkon státní správy, zvyšující se nárok na poskytování služeb a vybavenosti, zvyšující se administrativní náročnost a také slabá daňová základna malých obcí (Strnad 2005). O škodlivosti integrace mluví také Blažek (2003): „bylo by vhodné otevřít veřejnou diskusi o škodlivosti snah o likvidaci malých sídel a o obnově střediskové soustavy sídel pod jakýmkoli názvem“.

Jinou možností pro obce jak se vypořádat se svými problémy je spolupráce obcí, která je řešena v předchozí kapitole. Právě v malých obcích je tato spolupráce nejvíce potřeba k realizaci větších investičních akcí a výměně zkušeností. Do budoucna je možné a bylo by zajisté i prospěšné posílení této spolupráce.

4.5 Druhé bydlení v nejmenších obcích

Druhé bydlení má v Česku dlouhou tradici a v minulosti mělo velký význam (zejména v podobě chalupaření) pro zachování sídelní struktury v některých oblastech, kdy chalupáři kupovali opuštěné a chátrající domy na vesnicích, opravili je a začali je využívat k rekreaci. Záchranou pro chátrající domy, jsou chalupáři často i dnes. Chatová osada zase může přinést (ne vždy vítané) „oživení“ pro vesnici v sezóně, kdy se příjezdem chatařů zvedne počet lidí vyskytujících se v obci a pokud jsou tito rekreatanti ochotni se do dění v obci zapojit, může to podpořit tamější společenský život. Výskyt chatové osady, může však mít i negativní důsledky, pokud rekreatanti nemají vůbec zájem o dění v obci. Chalupáři často do obce dojíždějí celý rok a jejich případné zapojení do činnosti v obci tak může být větší. Chalupáři se mohou zapojovat do spolků či pomáhat s pořádáním akcí a brigád. (Fialová 2006, Gregoriniová J., Schollarová V. 2006).

Velkým pozitivem mohou být aktivní chalupáři hlavně v nejmenších obcích, kde je obyvatel málo a každý člověk ochotný pomoci znamená pro obec velký přínos.

5 Metodika

V předkládané práci za velmi malé obce považuji obce do 100 obyvatel, které mají vlastní obecní úřad. Hranice 100 obyvatel jsem vybrala proto, že jsem nechtěla hodnotit obce do 200 obyvatel jako v jiných pracích, ale obce ještě menší. Obce, kde většinou není uvolněný starosta a kde existuje velmi blízká osobní znalost problémů. Tyto obce mají omezené finanční zdroje s minimální možností investovat, ale existuje tu velká soudržnost obyvatel, sousedské vztahy mezi všemi obyvateli umožňují lépe budovat sociální síť.

Pojem malé obce v práci užívám pro obce do 500 obyvatel (podobně jako např. Pešta 2007) a pojem velmi malé obce pro obce do 100 obyvatel. Pojem vesnice (příp. venkovské

obce) užívám v této práci pro obce, které mají do 2000 obyvatel (podobně např. *Majerová 2000* definuje venkovské obce, jako obce do 2000 obyvatel).

Hodnotím velmi malé obce v okrese Domažlice. Okres Domažlice byl zvolen z toho důvodu, že tam žiji, mám tudíž znalost prostředí a relativně dobrou dopravní dostupnost do těchto obcí pro přímé pozorování a provádění rozhovorů. Okres Domažlice je podle metodiky OECD považován za venkovský region. Obcí do 100 obyvatel je tu 13 (z celkových 85 obcí). Což znamená, že okres má přes 15 % obcí do 100 obyvatel. Hodnotila jsem obce, které měli k 1. 1. 2009 do 100 obyvatel.

Samotná práce je členěna do dvou částí, v první diskutuji obecné postavení malých obcí, jejich postavení v sídelní soustavě, jejich rozvojové problémy a další související témata. Ve druhé části se zaměřuji přímo na hodnocení vybraného souboru velmi malých obcí v okrese Domažlice, na hodnocení příčin a důsledků jejich postavení a to na základě statistických dat a řízených rozhovorů s představiteli těchto obcí. Také se zde věnuji interpretaci názorů starostů na některé problémy rozvoje. Při tvorbě otázek do osnovy řízeného rozhovoru jsem se inspirovala některými pracemi a publikacemi věnujících se venkovu (*Bičík, I., Perlín, R., Šeřfna, L. a kol. 1997, Pešta 2007*), přičemž vybrané otázky byly upraveny, přizpůsobeny a doplněny dalšími, dle mého uvážení, aby lépe vypovídaly o situaci ve velmi malých obcích (příloha č. 2).

Pro účely hodnocení úspěšnosti obcí jsem si zvolila 8 skupin kritérií (inspirace *Peštou 2007* – podobná kritéria užívá také *Šimčíková 2007*). Tyto kritéria jsem přizpůsobila tomu, že hodnotím velmi malé obce (Pešta hodnotil obce do 500 obyvatel).

Podobně jako Pešta jsem použila skupinu demografické ukazatele, do které jsem ovšem přidala kritérium očekávání do budoucna, které zahrnuje názor starostů na to, jestli se počet obyvatel v obci bude snižovat či zvyšovat (plánovaná výstavba v nejbližší době...). Ukazatel index změny počtu obyvatel jsem upravila, neboť za sledované období nedochází v obcích (kromě jedné a u té se jedná o růst nepřírozený) k růstu počtu obyvatel, tedy pomocí tohoto ukazatele hodnotím, zda nedochází k radikálnímu úbytku obyvatel.

Dále ve stejné podobě jako Pešta jsem zachovala kritérium vzhled obce.

Jako další kritéria Pešta použil příznivou ekonomickou situaci a fungování obce, tyto dvě kritéria jsem sloučila do jednoho, Peštovy kritéria jsem tu přizpůsobila či odstranila, aby odpovídaly situaci v nejmenších obcích. Odebrala jsem kritérium hodnotící počet

zaměstnanců obce, neboť u malých obcí bývá často jen jeden zaměstnanec zpracovávající účetnictví a nevidím důvod proč hůře hodnotit obec, která zaměstnance nemá a účetnictví tam vede např. sám starosta, když má na to čas. Rovněž kritérium hodnocení úspěšnosti auditu bylo odstraněno, jelikož u všech sledovaných obcí proběhl audit v pořádku.

Peštovo kritérium vybavenost obce jsem rovněž pozměnila, k technické infrastruktuře přiřadila také kritérium občanské vybavenosti obcí, kam jsem zařadila některé základní prvky vybavenosti, podporující sociální život lidí na venkově.

Také Peštovu skupinu kritérií aktivita místních obyvatel jsem pozměnila, do skupiny jsem přidala kritérium existence spolku ve vsi, neboť fungující spolek považuji za důležitý prvek fungování obce, dále jsem změnila hodnocení četností událostí, neboť ve velmi malých obcích se nekoná tolik akcí jako v těch větších.

Oproti Peštovy jsem ještě přidala skupinu hodnotící dopravní napojení obce, neboť dopravu považuji za jeden z důležitých faktorů pro rozvoj obce.

Skupiny ukazatelů:

demografické ukazatele. vzhled obce, občanská vybavenost obcí, technická infrastruktura, dopravní napojení obce, vzhled obce, aktivita obyvatel, fungování obce, ekonomické ukazatele

V jednotlivých skupinách byly sledovány následující údaje:

1. demografické ukazatele – zda nedochází k radikálnímu úbytku obyvatel, zda se do obce lidé přistěhovávají, zda se v budoucnu očekává nárůst obyvatel. V úspěšné obci by nemělo docházet k radikálnímu úbytku a obyvatelé by se měli více přistěhovávat než odstěhovávat.
2. vzhled obce – zda obec vypadá „hezky“ – stav hlavních budov, komunikací, počet zchátralých domů. Úspěšná obec by měla být „vzhledná“
3. občanská vybavenost – zda je v obci kam jít nakupovat, kde se scházet, zda má obec internetové stránky. V úspěšné obci by mělo fungovat nějaké místo, kde se obyvatelé mohou scházet a obec by se měla prezentovat také pomocí internetových stránek.

4. technická infrastruktura – zda má obec některý z prvků technické infrastruktury. Úspěšná obec by měla být vybavená alespoň některým z těchto prvků
5. dopravní napojení – vzdálenost od centra, počet spojů ve všední dny a o víkendech. Obec by měla mít dobré dopravní napojení.
6. aktivita obyvatel – počet spolků a jejich aktivita, počet veřejných akcí za rok. V úspěšné obci by měl fungovat nějaký spolek a mělo by se tu pořádat několik akcí pro občany.
7. fungování obce, ekonomické ukazatele - počet žádostí o dotace a jejich úspěšnost, spolupráce obcí, počet podnikatelů v obci, zda nenastali předčasné volby. Úspěšná obec by měla zvládat spolufinancování pomocí dotací a měla by mít snahu spolupracovat.

V každé skupině byly obce dle příslušných kritérií obodovány. Hodnocení probíhalo formou přiřazování bodů, kdy nejvíce pozitivním kritériím byla přiřazena jednička. Po tomto hodnocení bylo zjištěno pořadí obcí v jednotlivých skupinách a jejich celkové pořadí.

1. demografické ukazatele (sledované období 10 let – 1998 – 2008)

index změny počtu obyvatel (zda nedochází k radikálnímu úbytku obyvatel)

nad 90 % – 1 bod

80 – 90 % - 2 body

pod 80 % – 3 body

průměrná hrubá míra přírůstku stěhování

více než 8 % - 1 bod

0 – 8 % - 2 body

méně než 0 % - 3 body

očekávání do budoucna (subjektivní názor starosty)

růst počtu obyvatel – 1 bod

stagnace – 2 body

úbytek – 3 body

2. vzhled obce (subjektivní hledisko)

sledované prvky: reprezentativních budovy, vzhled komunikací, památek, veřejných prostranství a celkový vzhled obce

výborný stav – 1 bod

ucházející stav – 2 body

nevyhovující stav – 3 body

3. občanská vybavenost obcí

kvalitní internetové stránky, hřiště, kulturní sál, hospoda (či jiné zařízení kde se lidé scházejí), obchod

má vše – 1 bod

má alespoň 3 ze 5 – 2 body

2 a méně – 3 body

4. technická infrastruktura

kanalizace (alespoň splašková), vodovod, plynofikace

má dve – 1 bod

má alespoň jedno – 2 body

nemá nic - 3 body

5. dopravní napojení obce – počet spojů ve všední dny a o víkendech

velmi dobré napojení (více jak 7 spojů) – 1 bod

středně dobré (4 – 7 spojů) – 2 body

špatné napojení (méně jak 4 spoje)

do 6 km od sídla POÚ – 1 bod

6 – 12 km – 2 body

nad 12 km – 3 body

6. aktivita obyvatel

počet spolků

dva, nebo alespoň jeden hodně aktivní (chodí na brigády, pořádá kulturní akce) – 1 bod

jeden, málo aktivní (poskytuje pro obyvatele možnost trávení volného času, ale jinak se do fungování obce výrazněji nezapojuje) – 2 body

žádný – 3 body

počet veřejných akcí za rok

alespoň 7 – 1 bod

5 – 7 – 2 body

méně než 5 – 3 body

7. fungování obce, ekonomické ukazatele

počet žádostí o dotace za volební období (úspěšných),

3,4 – 1 bod

1,2 – 2 body

0 – 3 body

účast v nějakých svazcích obcí, mikroregionech

alespoň ve 2 – 1 bod

1 – 2 body

0 – 3 body

předčasné volby – nebyly – 1 bod

byly – 3 body

Ve skupině ukazatelů týkající se dopravního napojení obce nebylo hodnoceno dopravní napojení všech obcí na centrum okresu - Domažlice, neboť pro obce na severu území spadající pod ORP Holýšov nejsou již Domažlice důležitým centrem a nevidím důvod, aby jim proto bylo přiřazeno horší hodnocení.

V práci rovněž nebyl hodnocen počet místních částí, neboť kromě jedné sledované obce více místních částí nemají.

Po vyhodnocení sledovaných kritérií byla každá obec obodována pomocí metody standardizace pořadí. V případě umístění více obcí na stejném pořadí, jsem použila průměr pořadí. Hodnocení závislosti zkoumaných ukazatelů bylo provedeno pomocí softwaru SPSS 17.0 (korelace, pearson).

6 Analýza velmi malých obcí na Domažlicku

6.1 Obecná charakteristika území

Okres Domažlice (Domažlicko) se nachází na jihozápadě Plzeňského kraje při hranicích České republiky s Bavorskem. Okres sousedí s okresy Tachov, Plzeň – jih a Klatovy. Domažlice jsou okresem s bohatou kulturní tradicí (Chodsko).

Obrázek č. 3: Okresy Plzeňského kraje

http://www.risy.cz/okresy_plzensky_kraj

Okres měl k 1. 1. 2008 60239 obyvatel a rozlohu 1123 km², hustota zalidnění okresu je tedy 54 obyvatel/km², okres patří k nejméně zalidněným v kraji (spolu s okresem Klatovy – 46 obyvatel/km² a okresem Tachov 39 obyvatel/km²), hustota zalidnění v Plzeňském kraji je 75 obyvatel/km², Plzeňský kraj patří v České republice ke krajům s nejnižší hustotou zalidnění. Kraj má 501 obcí, z toho 14, 6 % obcí do 100 obyvatel, spolu s Jihočeským krajem a Vysočinou patří ke krajům s největším podílem velmi malých obcí v České republice.

Dle Hampla (1987) byly Domažlice mikroregionálním střediskem 2. stupně, většina území okresu je středně periferní a pás u hranic výrazně periferní. V současnosti můžeme předpokládat snížení periferality území, neboť hranice přestaly být barierou a začaly být naopak příležitostí k rozvoji a do pohraničí přichází řada investorů z Německa, kteří přispívají k nižší nezaměstnanosti (pátá nejnižší míra nezaměstnanosti v rámci kraje k 1. 1. 2008 – *Český statistický úřad 2010*).

Domažlicko má 85 obcí a 13 z nich má méně než 100 obyvatel viz tabulka č.5. Z tabulky je zřejmé, že na Domažlicku je velmi vysoký podíl malých obcí, 72 % obcí má méně než 500 obyvatel a 42 % má méně než 200 obyvatel. V okrese je 8 měst a 2 městyse. Okres se člení do správních území území třech obcí s rozšířenou působností (viz příloha č. 3), jsou to ORP Domažlice, ORP Horšovský Týn a ORP Stod a do území šesti obcí s pověřenými obecními úřady: Domažlice, Horšovský Týn, Holýšov, Kdyně, Pobežovice a Staňkov.

Tabulka č. 5: Rozložení obcí ve velikostních kategoriích v okrese Domažlice k 1. 1. 2009

Český statistický úřad 2010 - vlastní zpracování

6.2 Zkoumané obce

Ze 13 obcí souhlasilo se spoluprací pro účely tvorby této práce obcí (resp. hlavních představitelů těchto obcí) 10. Jsou to obce Bukovec, Čečovice, Hora Svatého Václava, Kaničky, Mezholezy, Otov, Pelechy, Štichov, Únějovice a Všepadly (viz příloha č. 1). Z tabulky č. 6 (a přílohy č. 5) je patrné, že nejmenší obcí jsou Kaničky (34 obyvatel). Nejvíce velmi malých obcí patří pod ORP Domažlice, jehož správní území zabírá největší část okresu.

Tabulka č. 6 : Základní informace o zkoumaných obcích k 1. 1. 2009

Název obce	Počet obyvatel	Katastrální výměra v ha	Příslušnost k POÚ	Příslušnost k ORP
Bukovec	89	584	Holýšov	Stod
Čečovice	70	455	Holýšov	Stod
Hora Svatého Václava	57	765	Pobežovice	Domažlice
Kaničky	34	150	Kdyně	Domažlice
Mezholezy	91	372	Kdyně	Domažlice
Otov	96	710	Pobežovice	Domažlice
Pelechy	62	168	Domažlice	Domažlice

Štichov	79	392	Holýšov	Stod
Únějovice	96	393	Domažlice	Domažlice
Všepadly	52	492	Kdyně	Domažlice

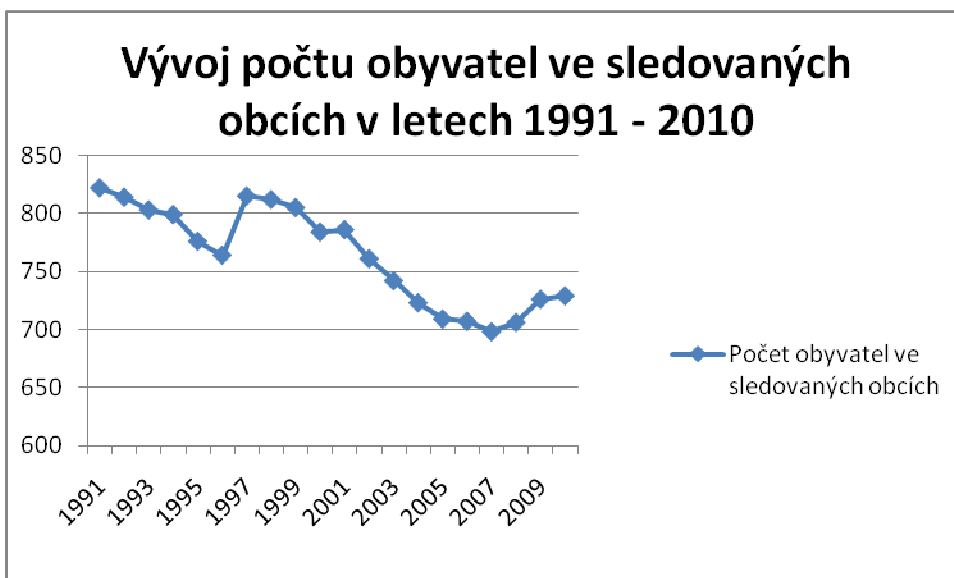
Malý lexikon obcí ČR 2008 – vlastní zpracování

6.2.1 Demografické ukazatele

Vývoj počtu obyvatel ve sledovaných obcích v letech 1991 – 2010 znázorňuje graf č. 1. Hodnocení grafu ztěžuje malý počet sledovaných obcí, kdy prudký výkyv počtu obyvatel v jedné obci (např. díky sloučení s částí jiné obce), může zkreslit celé hodnocení, proto se snažím k těmto výkyvům přihlížet. Z grafu je patrná stagnace počtu obyvatel v prvním desetiletí (nárůst v roce 1997 je způsoben administrativní změnou v obci Mezholezy, kdy počet obyvatel stoupl na dvojnásobek). Od roku 2000 počet obyvatel ve sledovaných obcích klesá, starší generace vymírá a mladší se stěhuje jinam, až v posledních letech můžeme konstatovat opět stagnaci až mírný nárůst počtu obyvatel v těchto obcích (nárůst opět není tak velký, jak se zdá, údaj zkresluje obec Únějovice, které se v letech 2007 a 2008 zvedl počet obyvatel o polovinu, neboť se shruba 40 obyvatel, kteří bydleli na katastrálním území obce, ale patřili pod sousední obec, rozhodlo přihlásit své trvalé bydliště v Únějovicích). Změnu ve vývoji počtu obyvatel v jednotlivých obcích znázorňuje příloha č. 6.

Graf. č. 1 Vývoj počtu obyvatel ve sledovaných obcích v letech 1991 – 2010

Český statistický úřad - vlastní zpracování

Při sledování změny obyvatel v letech 1998 – 2008 je nutné konstatovat, že ve třech obcích došlo k úbytku obyvatel, způsobeným zejména postupným odstěhováním části obyvatel (Hora Svatého Václava, Otov, Všepadly). K přírůstku obyvatel migrací došlo jen ve třech obcích a v jednom případě ke stagnaci.

Co se týče rozložení obyvatel ve skupinách dle pohlaví nelze jednoznačně konstatovat, zda ve sledovaných vesnicích převažují muži či ženy, výsledek se liší obec od obce (viz tabulka č. 8). Průměrný věk obyvatel ve sledovaných obcích je 42, 3 let. Při hodnocení průměrného věku lze ve většině obcí konstatovat, že se tu většího věku dožívají ženy, je tedy pravděpodobné, že v těchto obcích bude více důchodkyň než důchodců. Obyvatel v produktivním věku je na českém venkově méně než je průměr Plzeňského kraje (kraj - 71%), důvodem může být stěhování lidí za prací, mírně vyšší je pak na venkově podíl nejstarší generace. Patrné je to i na průměrném věku který je ve většině obcí vyšší, než je průměr kraje (Česká republika 40,5, Plzeňský kraj 40,8).

Tabulka č. 7: Změna počtu obyvatel ve sledovaných obcích mezi lety 1998 - 2008

Název obce	Index změny počtu obyv.	Hrubá míra migrace (%)	Očekávání starostů do budoucna
Bukovec	86	15	stagnace

Čečovice	93	-4	růst
Hora Svatého Václava	71	-35	stagnace
Kaničky	83	-1,4	úbytek
Mezholezy	85	-21	růst
Otov	76	-28	stagnace
Pelechy	93	0	růst
Štichov	89	2,4	růst
Únějovice	125	22	stagnace
Všepadly	77	-3,4	stagnace

Český statistický úřad 2010 - vlastní zpracování

Tabulka č.8 : Obyvatelstvo ve sledovaných obcích dle pohlaví a věku k 1. 1. 2010

Název obce	Podíl mužů v %	Prům. věk	Prům. věk mužů	Prům. věk žen	Podíl obyv. v produkt. věku
Bukovec	41	46,3	48,7	44,5	65
Čečovice	51	34,9	33,1	36,8	67
Hora Svatého Václava	52	46,7	49,3	43,9	63
Kaničky	50	39,1	36,0	42,2	68
Mezholezy	45	37,1	32,8	40,6	69
Otov	53	41,7	39,6	44,0	69
Pelechy	49	42,6	38,7	46,3	68
Název obce	Podíl mužů v %	Prům. věk	Prům. věk mužů	Prům. věk žen	Podíl obyv. v produkt. věku
Štichov	53	47,1	46,5	47,7	71
Únějovice	57	43,2	40,9	46,2	66

Všepadly	54	47,4	43,3	52,2	73
Venkov okresu Domažlice (obce do 2000)	51	40,9	39,5	42,3	71

Český statistický úřad 2010- vlastní zpracování

6.2.2 Vzhled obcí

Všechny sledované obce působily upraveně. Většina z nich v nedávné době provedla úpravy veřejných prostranství a rekonstrukci budov či silnic. Tam, kde budovy neprošly v minulých letech rekonstrukcí, to starostové v nejbližší době plánují. Ve většině obcí se nachází kaplička, všechny kapličky byly ve velmi dobrém stavu, často po rekonstrukci. Opuštěných a chátrajících budov jsem zaznamenala přibližně 1 až 2 v každé obci. Je tedy zřejmé, že sledované obce se zvládají starat o vzhled své obce. Nízké finanční zdroje vyvažují ochotou občanů pomáhat se stavbou a rekonstrukce tak často vznikají „svépomocí“.

Podrobněji jsem vzhled jednotlivých prvků ohodnotila v tabulce č. 9., kdy velmi dobrým stavem byly většinou ohodnoceny budovy, které v nedávné době prošly rekonstrukcí, dobrým pak budovy, které sice nechátrají, ale poslední úprava „vzhledu“ tu byla již před delší dobou a špatným stavem byly označeny budovy, které působily „mírně rozpadajícím se dojemem“, tedy budovy které by brzy rekonstrukci potřebovaly.

Tabulka č. 9: Vzhled sledovaných obcí v březnu až květnu 2009

Název obce	Silnice v obci	Vzhled reprezentativních budov	Vzhled památek	Veřejna prostranství	Celkový dojem
Bukovec	-	+-	+	+-	+-
Čečovice	-	+-	+	+-	+-

Hora Svatého Václava	+	+-	-	+	+-
Kaničky	+	+-	+	+	+-
Mezholezy	+	+-	+	+	+
Otov	+	+	+	+	+
Pelechy	+	+	+	+	+
Štichov	+	+	+	+	+
Únějovice	+	+	+	+	+
Všepadly	+	+	+	+-	+-

pozn. velmi dobrý stav hodnocen +, dobrý +- a špatný-

vlastní průzkum

Tabulka potvrzuje, že až na pár výjimek je většina budov a silnic v obci v dobrém až velmi dobrém stavu, obce dbají na svůj vzhled a zkrášlují svá veřejná prostranství (viz přílohy č. 8 – č. 20).

Za nejvzhlednější obec z výběru bych označila obec Únějovice, která kromě rekonstrukce veřejných budov v nedávné době provedla v obci řada zahradnických úprav a vzniklo tak několik vzhledově velmi příjemných odpočinkových míst

6.2.3 Občanská vybavenost

Občanská vybavenost velmi malých obcí se liší od vybavenosti obcí větších. V nejmenších vesnicích chybí zařízení jako škola, zdravotnické zařízení a další. Tento stav je však přirozený, tyto zařízení potřebují určitou poptávku obyvatel, kterou jim velmi malé obce nenabízí. Obyvatelé tak za některými prvky občanské vybavenosti dojíždí jinam. Existují však prvky občanské vybavenosti, jejichž přítomnost v obci je pro občany důležitá. V obci by mělo být nějaké hřiště, které umožňuje mládeži zabavit se ve volném čase venku. Dalším důležitým prvkem je obchod, na kterém jsou závislí především starší občané, kteří nemají možnost jezdit nakupovat několikrát týdně do města. Jedním z nejdůležitějších prvků občanské vybavenosti v nejmenších obcích je hospoda (*Zemánek 2003*), která dává obyvatelům obce jednu z mála příležitostí se ve větším počtu scházet,

právě v hospodě často vzniká nejvíce nápadů na pořádání akcí, domlouvají se tu brigády apod. Pokud obec nemá přímo hospodu, je dobré aby měla alespoň nějaké podobné zařízení, které se otevře alespoň při výjimečných příležitostech a obyvatelé se tu sejdou. V obcích byla také hodnocena přítomnost hasičské zbrojnice, která souvisí s jedním z nejčastějších spolků v těchto obcích a je pro jeho existenci důležitá. Dalším hodnoceným ukazatelem, který nepatří úplně do občanské vybavenosti, jsou internetové stránky, které mohou zprostředkovat občanům a případným zájemcům o obec nebo o bydlení v ní, informace o obci. Kromě sledovaných prvků byl hlavně dříve i v těchto obcích typický výskyt knihovny, ta však měla jen malý výběr a spolupracovala s knihovnou v Domažlicích, pro velmi malý zájem tato služba ve všech obcích kromě jedné už není. Vybavenost sledovaných obcí ukazuje tabulka č. 10.

Přítomnost obchodu je jen v pěti sledovaných obcích, starostové nepočítají se zlepšením stavu. Tam kde obchod není, si obyvatelé již zvykli dojíždět do vedlejší vesnice. Pouze jeden starosta by chtěl situaci řešit zavedením pojízdné prodejny. Provozování obchodu v malých obcích je komplikované, neboť tu není tak velká poptávka po zboží a výdělek je tudíž velmi malý. Provoz obchodu v těchto vesnicích tudíž nemůže být motivován ziskem, ale spíše zájmem o fungování obce a o to, aby se tu tato základní funkce vybavenosti uchovala. Ve čtyřech z pěti obcí, kteří obchod mají ho provozují starostové nebo místostarostové těchto obcí (jako OSVČ). Všichni starostové obcí s obchodem uvedli, že obchod podporují, často formou odpuštění placení nájmu a dokoupením některého vybavení.

Tabulka č. 10: vybavenost obcí vybranými prvky občanské vybavenosti a internetovými stránkami k 30. 5. 2010

Název obce	obchod	hospoda	Sál*	Hřiště	Hasičská zbrojnice	Internetové stránky
Bukovec	N	A	A	A	A	A
Čečovice	N	A	A	A	A	N
Hora Svatého Václava	A	A	A	A	N	N
Kaničky	N	N	A	A	A	A
Mezholezy	A	A	A	A	A	A

Otov	A	A	A	A	A	A
Pelechy	A	A	A	A	A	A
Štichov	N	N	A	A	A	A
Únějovice	A	A	A	A	A	A
Všepadly	N	N	A	A	A	A

*sál či jiné zařízení umožňující setkání občanů a pořádání drobných akcí

vlastní průzkum

Hospodou je vybavena více jak polovina sledovaných obcí (viz tabulka č. 10). Je přirozené, že hospoda v těchto obcích není otevřená celý týden, ale většinou jen dva až tři dny (pátek, sobota, neděle). Co se týče provozovatelů hospody a podpory ze strany obce, je situace podobná jako u obchodů.

Všechny obce jsou vybaveny sálem nebo jiným zařízením, které umožňuje občanům se jednou za čas sejít a pořádat nějaké akce. I ty nejmenší obce, které nemají obchod ani hospodu se snaží, aby existovalo alespoň nějaké takové místo. Často se tyto prostory nacházejí přímo v budovách obecního úřadu. Rovněž jsou všechny obce vybaveny fotbalovým hřištěm a třetina obcí pořádá i občasná fotbalová utkání. Ve dvou obcích je kromě fotbalového hřiště také postavené hřiště dětské.

Hasičská zbrojnice se nachází ve většině sledovaných obcí. Tento prvek je důležitý pro fungování spolku dobrovolných hasičů a všechny obce se snaží tuto budovu udržovat.

Internetové stránky má osm sledovaných obcí. Internetové stránky obcí jsou dobře propracované, obec Štichov se dokonce úspěšně účastní soutěže o nejlepší internetové stránky v kraji.

6.2.4 Technická infrastruktura

Vybavenost obcí vybranými prvky technické infrastruktury znázorňuje tabulka č. 11. Pořízení těchto prvků je pro velmi malé obce finančně velmi náročné a většinou si ho pořídily díky činnosti mikroregionu.

Z tabulky je zřejmé, že všechny obce jsou vybaveny kanalizací. Většinou se jedná o původně dešťovou kanalizaci, která byla předělána a prodloužena a nyní je požívaná i jako kanalizace splašková. Žádná z kanalizací není zakončena ČOV, často je kanalizace svedena do obecního potoka (pokud v obci nějaký je). Jen čtyři starostové by chtěli současnou situaci měnit, ve dvou případech starostové zamýšlí postavit ČOV a ve dvou případech starostové uvažují o zavedení individuálních čističek pro každý dům.

Plynovodem jsou vybaveny jen čtyři sledované obce. Vybavení plynovodu souvisí hlavně se vzdáleností obcí od nějaké přípojky. Obce Únějovice, Všepadly a Kaničky měli plynovod zavedený hromadně, spolu s okolními obcemi v rámci projektu organizovaného mikroregionem, ve kterém se nachází. Ostatní starostové o vybavení plynovodem neuvažují, někteří to považují z důvodu velké vzdálenosti od přípojky za finančně nereálné a většina se domnívá, že by o to obyvatelé obce neměli zájem. Také starostové obcí, kde je plynovod zaveden uvádějí současný malý zájem o plyn, vytápění venkovských domů plynem je podle nich finančně velmi drahé a tak obyvatelé plyn používají převážně jen na vaření.

Vodovodem jsou vybavené jen tři sledované obce. Ve velmi malých obcích je typické samozásobení vodou z vlastních studen, které je pro většinu obyvatel dostačující a dotazované obce tak o dovybavení vodovodem většinou (kromě jedné) ani neuvažují.

Tabulka č. 11: Vybavenost obcí vybranými prvky technické infrastruktury k 30. 5. 2010

Název obce	vodovod	Kanalizace (splašková)	plynovod
Bukovec	N	A	N
Čečovice	N	A	N
Hora Svatého Václava	A	A	N
Kaničky	N	A	A
Mezholezy	A	A	N
Otov	A	A	N
Pelechy	N	A	N

Štichov	N	A	A
Únějovice	N	A	A
Všepadly	N	A	A

vlastní průzkum

6.2.5 Dopravní napojení obce

Z tabulky č. 12 je zřejmé, že dopravní napojení obcí na svá nejbližší centra je velmi různorodé, počet spojů a přestupů závisí na poloze obce. Tři obce mají velmi dobré dopravní napojení na své sídlo POÚ, kdy mají obyvatelé k dispozici přibližně osm spojů tam a zpět bez přestupů. Zbývající obce (kromě Všepadel) pak mají k dispozici přibližně kolem pěti spojů tam a zpět bez přestupů v pracovní den.

Dopravní napojení na centrum ORP je u většiny obcí komplikovanější a vyžaduje přestupy. Nejlépe jsou na tom obce, které mají stejné centrum ORP a POÚ (Pelechy, Únějovice a Kaničky) a dobré napojení má také obec Otov. Obyvatelé ostatních obcí jsou odkázáni na jedno až dvě přestupování, většinou přestupují ve své obci s POÚ.

Vzdálenost mezi obcí a jejím POÚ se ve většině obcí pohybuje do 10 km a mezi obcí a ORP do 20 km.

Tabulka č. 12: Dopravní napojení sledovaných obcí 13. 5. 2010

Název obce	Počet spojů s POÚ tam/zpět (počet přestupů)		Počet spojů s ORP		Vzdálenost od POÚ (po silnici)	Vzdálenost od ORP
Bukovec	8/10 (0-1)	8/8 (0)	9 / 8 (1 až 2)		9	17
Čečovice	8/9 (0)		8 / 7 (1 až 2)		7	14
Hora Sv. Václava	5/5 (0)		4/ 5(1až 2)		6	20
Kaničky	7/6 (0 až 2)	5/2 (0)	7/6 (0 až 2)	5/2 (0)	19	19
Mezholezy	4/6 (0 až 1)	4/5	4/ 7(1 až 2)	0	9	20
Otov	8/8 (0 až 1)	4/6	6/6(0 až	4/4 (0)	5	15

			1)			
Pelechy	8/7 (0)		8/7 (0)		8	8
Štichov	7/8(0 až 1)	3/6	7/8 (2 až 3)	0	4	11
Únějovice	6/ 6(0 až 2)	4/3	6/ 6(0 až 2)	4/3 (0)	17	17
Všepadly	6/7(1-2)	0/1(0)	4/6 (0-2)	4/3 (0)	11	17

pozn. Pokud je ke spojení s centrem nutno více jak dva přestupy, není toto spojení v tabulce uváděno, jedná se většinou o velký odklon přes jiná města (Plzeň...) a nikdo by tenhle způsob cesty nevyužil. V případě jednoho až dva přestupu je v tabulce uveden i počet spojů bez přestupů.

zdroj: Jízdnirady 2010, Mapy 2010 - vlastní zpracování

6.2.6 Aktivita obyvatel

Společenský život ve sledovaných obcích je různorodý. Ve většině obcí (kromě jedné) funguje nějaký spolek, nejčastěji to je sbor dobrovolných hasičů (viz tabulka č. 13). Fungování spolků označili všichni starostové jako pozitivní pro život v obci, spolky sdružují neaktivnější obyvatele v obci, vytvářejí jednu z možností trávení volného času na velmi malé obci. Členové spolku chodí také na brigády pro obec a přispívají tak k úpravám vzhledu obce (první hasičské spolky vznikali již v 19. století a už tehdy měli význam pro společenský život v obci - *Gorlach K., Lošťák M., Mooney P. H., 2008*). Přínos fungujících spolků je také v tom, že pořádají akce - většinu akcí ve velmi malých obcích pořádají buď spolky nebo obec. Druhým nejčastějším spolkem jsou fotbalisté. V téměř každé obci jsou také příslušníci mysliveckého sdružení, těch je ale velmi málo a patří většinou pod sdružení některé sousední obce.

Tabulka č. 13 : Spolky v obcích a počet pořádaných akcí za rok (sledováno v květnu 2010)

Název obce	hasiči	fotbalisti	Myslivci či jiný spolek	Počet akcí za rok
Bukovec	A	A	N	7
Čečovice	N	N	N	4
Hora Svatého Václava	N	A	N	5
Kaničky	A	N	A – jezdecký oddíl	3
Mezholezy	A	N	N	10
Otov	N	N	A	7
Pelechy	A	N	N	9
Štichov	A	N	N	10
Únějovice	A'	A	N	5
Všepadly	A	N	N	3

vlastní průzkum

Počet pořádaných akcí v jednotlivých obcích se liší (viz tabulka č. 10), neaktivnější obce mají až deset akcí za rok, kdežto ty méně aktivní třeba jen tři. Ve všech sledovaných

obcí se obyvatelé schází na stavění máje, někde je to spojeno i s pálením čarodějnic. Další častou akcí v těchto obcích jsou různé bály (druhy bálů jsou často odvozeny od toho, kdo je pořádá: hasičský bál-hasiči, myslivecký bál - myslivci, či maškarní a pyžamový - obec). Častou akcí v obcích, které mají obecní rybník, je pak pořádání rybářských závodů. Akcí vyskytující se téměř ve všech sledovaných obcích je pořádání různých pochodů či výletů. Mezi další akce pak patří např. poutě, fotbalová utkání („srandamače“), den dětí... (viz tabulka č. 14).

Tabulka č. 14: Druhy akcí pravidelně pořádaných ve sledovaných obcích (zjišťováno k 30. 5. 2010)

Název obce	Druhy akcí
Bukovec	Májka, pouť, hasičské závody, rybářské závody, dětský den, MDŽ, maškarní bál
Čečovice	Májka, pouť, pyžamový bál, mikulášská
Hora Svatého Václava	Májka, fotbalový turnaj, zabíječk, bál, mikulášský bál
Kaničky	Stavění májky, pálení čarodějnic, jezdecké závody
Mezholezy	Vítání občánků, MDŽ, fotbalový turnaj, rybářské závody, dětský den, masopust, maškarní, májka, pouťový fotbalový turnaj, štrůdlová
Otov	Pyžamový bál, poslední leč, májka, dětský den, setkání duchodců, pouť, střelecké závody
Pelechy	Hasičský bál, silvestr, 2. maškarní silvestr, den dětí, silvestrovský pochod, výlet, vánoční posezení, fotbalový turnaj
Štichov	3 pochody nordic walking, posezení nad kronikou, den matek, přivítání prázdnin cesta za pokladem, májka, dožínky, živý betlém
Únějovice	Májka, pálení čarodějnic, pouť, taneční závaba, fotbalové utkání
Všepadly	Letní slavnost, máj, výročí osvobození

vlastní průzkum

Za neaktivnější obec bych označila obec Štichov, která se kromě pořádání řady akcí. se sama zapojuje do různých soutěží: Již od roku 2006 se umísťuje obec Štichov na

prvních místech krajské soutěže „My už třídit umíme“ (3., 1., 2., 2. místo), dále v loňském roce získala obec ocenění „Nejlepší kronika Plzeňského kraje“ v kategorii obcí do 500 obyvatel, v letošním roce se obec přihlásila do soutěže Zlatý erb o nejlepší internetové stránky a v krajském kole získala Cenu veřejnosti a následně pak i v celostátním kole Cenu veřejnosti udělenou Asociací krajů ČR. Obec také uvažuje o účasti v soutěži Vesnice roku.

6.2.7 Ukazatele fungování obce a ekonomické ukazatele

Většina obcí funguje dobře, k předčasným volbám došlo kvůli sporům jen v jedné sledované obci. Se svým rozpočtem obce vycházejí a zvládají se přitom přibližně jednou za rok pustit i do větších investičních akcí.

Tabulka č. 15: Vybrané ukazatele v obcích k 30. 5. 2010

Název obce	Počet žádostí o dotace (od roku 2007)	Počet větších investičních akcí (od roku 2007)	Počet podnikatelů	Předčasné volby
Bukovec	1	3	1	N
Čečovice	1	2	6	A
Hora Svatého Václava	2	2	2	N
Kaničky	2	2	2	N
Mezholezy	3	4	4	N
Otov	3	4	2	N
Pelechy	4	5	7	N
Štichov	3	4	1	N
Únějovice	3	3	2	N
Všepadly	2	3	2	N

pozn. nebyla započtena dotace czechpoint – je všude

vlastní průzkum

K nejčastějším patří opravy budov, silnic či prodloužení kanalizace (viz příloha č. 7). Finanční náročnost těchto projektů se pohybuje od 100 000 až po milion a půl (úprava rybníku v Otově), nejčastěji však obce žádají o částku kolem 200 000.

Všechny obce uvedly, že o dotace žádají na Program obnovy venkova Plzeňského kraje. Žádostí o dotace z Evropské unie se obce vyhýbají, jako důvod uvádějí, velkou nejistotu, že peníze dostanou a také náročnost zpracování dokumentace. Jen jedna ze sledovaných obcí (Pelechy) dostala za stávajícího volebního období prostředky z Evropské unie a to žádostí prostřednictvím MAS Český les, avšak i tato obec neuvažuje do budoucna o další žádosti o prostředky z EU, jako důvod uvádí zdlouhavé jednání a vysokou administrativní náročnost. Všechny obce využili ve stávajícím roce dotace od ministerstva vnitra na zřízení kontaktního místa czechpoint, i když zřízení těchto míst ve velmi malých obcích přijde starostům zbytečné, pozitivum této akce je, že všechny obce byly vybaveny počítačem a tiskárnou.

Počet podnikatelů v obcích je různorodý, průměrně jsou v každé obci tři podnikatelé, nejčastěji to jsou provozovatelé místního obchodu a hospody.

Spolupráce obcí

Více jak polovina obcí patří hned pod dvě mikroregionální seskupení. Jen dvě sledované obce se neúčastní žádného z nich (viz tabulka č. 16).

Účast ve většině mikroregionů starostové oceňují jako přínosnou, řada z obcí má díky mikroregionu plynovod, dále např. díky sdružení obcí Kdyňsko mají obce v něm turistické posezení a informační tabule, existují však i mikroregiony, v jejichž členství nevidí starostové zatím žádný prospěch pro obec. Z výsledků je zřejmé, že starostové chtějí spolupracovat, snaží se využít příležitosti jak své obci pomoci. Konkrétní mikroregiony v regionu jsou vyjmenovány dále. Internetové stránky většiny mikroregionů obsahují málo informací o proběhlých projektech, stránky jsou často zaměřeny na prezentaci v rámci cestovního ruchu.

Tabulka č. 16: Účast obcí v regionálních seskupeních a v Svazu měst a obcí České republiky k 30. 5. 2010

Název obce	Počet účastí v regionálních seskupeních	Členství v SMOČR
Bukovec	0	A
Čečovice	0	N
Hora Svatého Václava	1	N
Kaničky	2	N
Mezholezy	2	N
Otov	2	N
Pelechy	2	N
Štichov	2	A
Únějovice	2	N
Všepadly	2	N

vlastní průzkum

Běleč

Běleč je zájmové sdružení právnických osob, vzniklé za účelem „rozvoje venkovského mikroregionu, přeshraniční spolupráce, regionálního rozvoje“ (*Mikroregiony 2010*). Členem sdružení je 15 obcí.

Dobrohost

Účel vzniku mikroregionu je „budování cyklistických stezek, zlepšení podmínek turistického ruchu, oprava komunikací, cestovní ruch, spolupráce s MAS na německé straně hranice (začlenění mikroregionu do MAS Brückenland Bayern-Böhmen / Südlicher Oberpfälzer Wald - Český les)“ (*Mikroregiony 2010*). Činnost svazku je zaměřena především na jeho centrum Pobežovice. Sdružuje 6 obcí.

Chodská liga

Účelem vzniku mikroregionu je „všestranný rozvoj regionu a možnost koordinace činnosti za účelem efektivního využití různých podpůrných prostředků a vzhledem k poloze při hranici s Bavorskem přeshraniční spolupráce“ (*Mikroregiony 2010*). Členem mikroregionu je 14 obcí.

Lazce GIS

Sdružuje obce za účelem odpadového hospodářství - vyvážení odpadu na skládku, toto uskupení nemá význam pro rozvoj regionu.

MAS Český les a MAS Pošumaví

Skupiny vytvořené za účelem zapojení obcí do iniciativy LEADER.

Radbuza

Účel vzniku: „Společný postup obcí na realizaci Programu obnovy venkova a programů regionální politiky ČR, zmnožení sil a prostředků při prosazování záměrů jednotlivých obcí formou zabezpečení koordinovaného postupu orgánů místní samosprávy“ (*Mikroregiony 2010*). Členem mikroregionu je 26 obcí. „Mezi hlavní projekty, které již byly úspěšně dokončeny, patří likvidace černých skládek, výstavba sběrných dvorů a především Odkanalizování a čištění odpadních vod v povodí řeky Radbuzy“ (*Radbuza 2010*). V současné době probíhá projekt značení cyklotras a vybavení členských obcí informačními tabulemi. Obce byly také díky mikroregionu vybaveny tiskárnami a mají propagační materiály o obci.

Sdružení obcí Kdyňska

Jako účel sdružení je uvedeno „společný postup v zachování organizačně jednotné státní správy, sladování zájmů obcí za účelem efektivního pokrytí dopravní obslužnosti, společný postup při získávání finančních zdrojů z tuzemských i nadnárodních fondů k realizaci projektů nadobecního rozsahu s prioritou ochrany životního prostředí a podporou cestovního ruchu, společenských a kulturních akcí zájmového sdružení“ (*Mikroregiony 2010*). Sdružení tvoří 22 obcí. Sdružení v současnosti připravuje plán rozvoje sociálních služeb v regionu. Sdružení vydává také časopis, stránky mikroregionu jsou zaměřeny spíše na prezentaci v rámci cestovního ruchu.

Svazek obcí Domažlicko

Účel vzniku je „hospodářský rozvoj a trh práce, infrastruktura, především doprava, rekreace a turistický ruch, ochrana přírody a životního prostředí, kultura, mládež a sport,

sociální problémy, ochrana před požáry a jinými katastrofami“ (*Mikroregiony 2010*). Svazek sdružuje 43 obcí. V minulých letech se svazek specializoval hlavně na činnosti v oblasti cestovního ruchu, na budování cyklostezek a projektu Po zaniklých obcích Českého lesa.

6.2.8 Problémy obcí

Přehled problémů, které starostové oznámkovali jako nejzávažnější je znázorněn v tabulce č. 17. I když je situace v obcích podobná, liší se často názor starostů na to, jak jsou jednotlivé problémy závažně někteří starostové vidí ve své obci řadu problémů a jiní zase skoro žádné. Zřetelně je to vidět např. v problému s vybavením obcí kanalizací a vodovodem, někteří starostové považují současnou situaci za vyhovující, jiní by chtěli situaci změnit (pořídit čističky, vodovod...).

Téměř ve všech obcích si starostové stěžují na velkou administrativní náročnost výkonu své funkce, uvádějí že stráví většinu času u „papírování“ a na činnost pro obec a na komunikaci s občany jim pak zbývá minimum času. K dalším častým problémům patří nedostatek pracovních příležitostí v okolí, nedostatek lidí se zájmem o funkci v zastupitelstvu, nedostatek financí, či složitost pravidel pro dotace.

Řada starostů vidí také problém v nezájmu občanů. Ve většině sledovaných obcí existuje jen skupinka aktivních lidí, kteří se zajímají o dění v obci, pomáhají a účastní se akcí. Existují však také obce (např. Štichov), které si spolupráci s občany chválí a uvádí za aktivní většinu z nich.

Tři sledované obce vidí problém také s počtem spojů veřejné dopravy, ostatní v tomto problém nevidí, jsou s počtem spojů spokojeni a uvádí, že o veřejnou dopravu ani není moc velký zájem.

Téměř žádná obec (kromě jedné) neuvedla za problém péči o místní památky (kapličky, pomníky...), stejně tak všechny obce nevidí problém ve starání se o vzhled obce. V zajištění funkce hospody či obchodu vidí problém jen jedna obec. Obce, které tato zařízení mají se je snaží udržet a jejich chod podporují, obce které je nemají, jsou na současnou situaci již zvyklé. Rovněž starostové nevidí problém v hospodaření s odpady, se znečišťováním životního prostředí a v sociálním klima v obci (kromě dvou obcí).

Většina starostů si myslí, že má dostatek informací pro výkon své funkce a označuje spolupráci s krajským či městským úřadem za bezproblémovou.

Tabulka č. 17: Hlavní problémy obcí (sledováno v květnu 2010)

Název obce	Nejzávažnější problémy
Bukovec	Stav místních komunikací, veřejná doprava, péče o památky, úbytek obyvatel, nezájem občanů, nedostatek pracovních příležitostí, sociální klima v obci, nedostatek zařízení pro volný čas, chybějící občanská vybavenost, úbytek obyvatel, finance, počet kandidátů do zastupitelstva, složitost pravidel pro dotace
Čečovice	Kanalizace, veřejná doprava, nedostatek prac. příležitostí, hospodaření s odpady, problém se znečišťováním ŽP, finance, problém s počtem kandidátů k volbám do zastupitelstva, složitost pravidel pro dotace, nedostatek informací pro vedení obce, špatná spolupráce s městským či krajským úřadem
Hora Svatého Václava	Problém s počtem kandidátů do zastupitelstva, administrativní náročnost, úbytek obyvatel, nezájem občanů, složitost pravidel pro dotace
Kaničky	Administrativní náročnost, složitost pravidel pro dotace, úbytek obyvatel, nedostatek prac. příl. v okolí, počet kandidátů do voleb do zastupitelstva, kanalizace
Mezholezy	administrativní náročnost, finance, složitost pravidel pro dotace z EU
Otov	Kanalizace, zájem obyvatel o dění v obci, nedostatek pracovních příležitostí, administrativní náročnost
Pelechy	Zájem obyvatel o dění v obci, finance, problém s počtem kandidátů k volbám do zastupitelstva, složitost pravidel pro dotace, nedostatek informací pro vedení obce
Štichov	Kanalizace, zásobování vodou, nedostatek pracovních příležitostí, úbytek obyvatel, finance
Únějovice	Kanalizace, zásobování vodou, nedostatek pracovních příležitostí
Všepadly	Kanalizace, úbytek obyvatel, nedostatek prac. příležitostí, administrativní náročnost

zdroj: vlastní průzkum

6.2.9 Další závěry z rozhovorů

Starosta a zastupitelstvo

Funkci starosty ve více jak polovině (6) obcí vykonává osoba ve věku 40 – 50 let, žena je starostkou jen ve třech sledovaných obcích. Vzdělání většiny starostů je středoškolské s maturitou (1VŠ, 1ZŠ). Počet členů zastupitelstva ve sledovaných obcích je

6 až 8. Všichni starostové uvedli, že jim s prací s vedením obce výrazně pomáhá osoba místostarosty.

Chataři a chalupáři

Každá obec má na svém území nějaké chalupáře a zhruba polovina i chataře. Menší chatová osada (10 chat) se nachází v obci Pelechy, starostka však uvádí, že chataři se tu do dění v obci nezapojují, přínosem jsou však pro místní obchod, kam chodí občas nakupovat. V některých obcích stojí chalupáři a chataři mimo, většina starostů však uvedla, že se (hlavně chalupáři) do dění v obci zapojují – jsou členy spolků, účastní se kulturních akcí, brigád, často také vypomáhají sponzorskými dary.

Rozpočet obcí

Sledované obce mají k dispozici v přepočtu přibližně 10000 Kč na obyvatele na rok. V otázce financí starostové uvádí, že si s financemi vystačí, ovšem dělá se jen to, co je třeba. Objevili se i názory, že finance stačí na úpravy a údržbu, ale už ne na nějaké rozvojové aktivity. Díky dotacím nebo víceročnímu šetření jsou obce schopny i investičních akcí, které přesahují jejich rozpočet. Největší pravidelné položky ve výdajích rozpočtu obcí tvoří platby za odpady a veřejné osvětlení.

Integrace obcí

Všichni dotazovaní starostové jsou proti integraci obcí. Za důvod udávají, že by obec ztratila svoji samostatnost a těžko by prosazovala svoje zájmy.

Rozvojové dokumenty

Čtyři obce mají zpracovaný územní plán a považují ho za užitečný. Dvě z těchto obcí ho už však mají zastaralý a plánují udělat nový. Obec Štichov zamýšlí do budoucna územní plán zhotovit. Čtyři obce mají ještě z minulých let zpracovanou urbanistickou studii, ta je však zastaralá a starostové ji nijak nevyužívají. Strategii rozvoje má zpracovanou jen obec Pelechy a starostka shledává tento dokument neúčinným, strategii

si chtějí nechat zhotovit také v obci Štichov z důvodu plánované účasti v soutěži Vesnice roku.

Klady a zápory obcí

Za klady zkoumaných obcí starostové nejčastěji uváděli krásné a klidné prostředí, dobrý kolektiv a schopnost zajistit fungování obce i v tak malém počtu. Uvedení záporů se starostové vyhýbají, v několika obcích starostové uvedly jako negativum zapojení jen malé části občanů do dění a také zbytečné spory s některými obyvateli.

6.2.10 Bodové hodnocení obcí ve vybraných sedmi skupinách ukazatelů

Na prvních místech v pořadí v hodnocení jednotlivých ukazatelů se nejčastěji umisťovaly obce Štichov, Pelechy, Únějovice a Mezholezy (viz tabulka č.17).

Tyto čtyři obce lze označit za nejúspěšnější a mají největší rozvojový potenciál. Fungují tu spolky – vyskytují se tu aktivní skupiny obyvatel a pořádá se tu za rok mnoho akcí pro obyvatele obce i okolí. Tyto obce rovněž za poslední čtyři roky úspěšně žádali o tři až čtyři dotace, účastní se regionálních seskupení a kromě obce Únějovice, jsou dobře dopravně napojeni na blízké centrum.

Nejhůře byly ohodnoceny obce Kaničky a Čečovice. Avšak i tyto obce bych označila za úspěšné, i přes ztížené podmínky obce stále fungují, zvládají pořádat alespoň nějaké akce, kde se lidé scházejí a rovněž tyto obce využívají i dotačních programů (obec Kaničky 2 krát za čtyřleté období). Za nízké ohodnocení obce Kaničky může především její velmi malá velikost (nejmenší v okrese), v tak malém počtu je pak obtížné najít lidi ochotné se zapojovat do dění v obci. Druhá nejnižše ohodnocená obec Čečovice si prošla v minulém roce předčasnými volbami, díky kterým v obci vznikla řada sporů. Po volbách se dostala do čela obce nová starostka, která vidí budoucí existenci obce pozitivně a hned v prvním roce ve funkci úspěšně žádala o dotaci. Je tedy možné, že o několik let později, by se obec již na posledních příčkách hodnocení neobjevila.

Tabulka č. 18: Bodové hodnocení obcí ve vybraných sedmi skupinách ukazatelů

Název obce	1	2	3	4	5	6	7	Suma pořadí	Celkové pořadí
Bukovec	5	10	2	2	3	2	6	45,5	6
Čečovice	4	10	2	2	3	6	8	51,5	9
Hora Svatého Václava	8	9	2	1	3	4	5	47	7
Kaničky	8	7	2	2	5	4	4	54,5	10
Mezholezy	6	6	1	1	4	2	3	30	5
Otov	7	5	1	1	3	4	3	29,5	4
Pelechy	4	5	1	2	3	2	3	25	2
Štichov	5	5	2	1	2	2	3	24,5	1
Únějovice	4	5	1	1	5	3	3	28	3
Všepadly	8	7	2	1	4	5	4	49,5	8

pozn. 1= demografické ukazatele, 2= vzhled obce, 3= občanská vybavenost, 4= technická infrastruktura, 5=dopravní napojení, 6= aktivita obyvatel, 7=fungování obcí, ekonomické ukazatele

vlastní průzkum

6.2.11 Závěrečné zhodnocení

Žádná ze sledovaných obcí není nějak „zaostalá“ a i ty obce které v hodnocení dopadly nejhůře, jsou schopné zajistit své fungování a i pořádat nějaké věci navíc. Proto se stavím rozhodně proti integraci obcí, dokud obce svůj chod zvládají a chtějí samostatně fungovat, mělo by jim to být umožněno.

Na základě průzkumů a rozhovorů bych vytyčila tři body podle mě nejdůležitějších pro rozvoj velmi malých obcí (body nejsou řazeny dle důležitosti):

Starosta a místostarosta

Role starosty má ve všech zkoumaných obcích velký význam, jsou to právě starosta a místostarosta, kteří rozhodují o tom, co se bude v obci dít, záleží na jejich přehledu, volném času a ochotě pracovat pro obec. Na názorech starosty se promítá fungování obce, co on považuje pro obec za důležité, to se snaží udělat.

Aktivita obyvatel - spolky

Z rozhovorů vyplývá, že pro aktivní život v obci má velký význam existující spolek (nejčastěji Sbor dobrovolných hasičů), díky existenci spolku se sdružují aktivnější lidé v obci a na jejich setkání můžou vzniknout i podnětné nápady. Dalším přínosem těchto spolků je také jejich péče o obecní prostranství (brigády) a pořádání různých kulturních akcí.

Spolupráce obcí

Mnoho starostů oceňuje zapojení do mikroregionálních skupin, kromě dotací na různé společné investiční akce umožňují tato sdružení také výměnu zkušeností. Ne všechna mikroregionální seskupení jsou však aktivní, v této oblasti zatím zůstává nevyužitý potenciál a je třeba dobrovolnou spoluprací v České republice posilovat a finančně motivovat.

Hypotézy

Z hodnocení závislosti aktivity obyvatel, zapojení do regionálních seskupení a dopravního napojení na celkovém pořadí vyplývá, že statisticky významnou (silnou) závislost vykazuje jen ukazatel aktivity obyvatel (pearson = 0,7), u ukazatelů spolupráce a dopravy je závislost statisticky nevýznamná, důvodem může být také nízká variabilita dat sledovaných obcí. Můžeme tedy říci, že na použitém vzorku obcí nelze závislost mezi spoluprací, dopravou a úspěšností obce prokázat. Z pozorování lze však říci, že všechny nejúspěšnější obce mají většinou i dobrou dostupnost (jen obec Únějovice hodnocená jako třetí nejúspěšnější patří k obcím s nejhorším dopravním napojením). Všechny nejúspěšnější obce se snaží spolupracovat v rámci regionálních seskupení a jsou členy hned dvou mikroregionů. Podobná je však situace ve většině sledovaných obcí, proto nelze přesněji sledovat závislost na celkovém pořadí. Je tedy zřejmé, že i tyto faktory se na fungování obcí podílejí, faktor spolupráce nám může mimo jiné i ukázat snahu představitelů obce udělat maximum pro získání dalších prostředků či pomoci. Dopravní napojení souvisí spíše s atraktivitou pro budoucí možné přistěhování obyvatel.

7 Závěr

Tato práce se věnuje převážně velmi malým obcím a snaží se prokázat schopnost těchto obcí spravovat své území a zajistit i jeho rozvoj.

V úvodu práce se věnuji širšímu zarámování problému, uvedení do problematiky malých obcí, jejich postavení v České sídelní soustavě, porovnání se zahraničními státy, postavení ve veřejné správě, jejich problémům a nástrojům rozvoje. V druhé části práce analyzuji obce ve zvoleném území okresu Domažlice. Okres Domažlice se vyznačuje velkým počtem malých a velmi malých obcí. Obce byly zkoumány na základě sedmi skupin ukazatelů (demografické ukazatele, občanská vybavenost, technická infrastruktura, vzhled obce, dopravní napojení, aktivita obyvatel, fungování obce).

Prvním cílem práce je provést analýzu sídelního systému Česka a postavení malých obcí v něm. Z analýzy vyplynulo, že sídelní soustava České republiky je výrazně „rozdrobená“ a malých a velmi malých obcí je tu výrazný počet. Malé obce mají podle zákona v Česku stejné postavení jako obce větší, avšak výkon některých funkcí je díky malému počtu obyvatel a nízkým příjmům těchto obcí velmi ztížen.

Dalším cílem bylo, na příkladu zvoleného území prokázat schopnost (případně neschopnost) nejmenších obcí zajistit rozvoj spravovaného území. V tomto bodu jsem zastáncem názoru, že velmi malé obce jsou schopné zajistit rozvoj spravovaného území. Žádná ze sledovaných obcí neměla problémy se svým fungováním a i přes různé problémy se tyto obce vyznačují velkou aktivitou a sounáležitostí buď všech nebo alespoň skupiny obyvatel. Při zkoumání projektů, které tyto obce uskutečňovaly, je nutno říci, že většinou šlo spíše o „opravné“ projekty, které se věnovaly opravám hlavních budov či památek, avšak i úpravy vzhledu obce lze pokládat za pozitivní krok podporující budoucí rozvoj. Mezi projekty se vyskytly i některé rozvojové aktivity podporující aktivitu obyvatel v obci (výstavba kulturního sálu), či podpora místní mládeže (výstavba dětského hřiště). Je tedy zřejmé, že pokud se tyto obce opravdu snaží a případně pár let šetří, jsou schopny realizovat i větší projekty a podporovat tak částečně společenský život ve svých obcích i se svými omezenými financemi.

Třetím cílem práce bylo nalézt faktory, které mají největší důležitost pro rozvoj těchto obcí. Za nejvýznamnější faktory rozvoje těchto obcí bych označila osobu starosty a

místostarosty, aktivitu obyvatel a spolupráci obcí (faktor, který má velký potenciál do budoucna).

Čtvrtým cílem práce bylo identifikovat problémy, se kterými se tyto obce potýkají. Problémů v těchto obcích je mnoho a různí starostové jim přiřkládají různou důležitost. Nejčastěji si představitelé obcí stěžují na velkou administrativní náročnost při vedení obce. Jako další hlavní problémy uvádějí starostové nedostatek financí a složitost pravidel pro dotace z Evropské unie. Některé obce se potýkají s nedostatkem kandidátů k volbám do obecního zastupitelstva, častým problémem byl také označen chybějící výskyt některého z prvků technické infrastruktury. Obecným problémem, který se netýká jen velmi malých obcí v oblasti, je nedostatek pracovních příležitostí.

Posledním cílem bylo posoudit možnost rozvoje těchto obcí do budoucna. Domnívám se, že možnost rozvoje těchto obcí do budoucna tu určitě je. I se svými omezenými zdroji se většina sledovaných obcí prokazuje velkou aktivitou obyvatel a velkou snahou o realizaci různých investičních akcí ve své obci, často s pomocí spolufinancování z programu obnovy venkova. Myslím si tedy, že velmi malé obce mají určitě do budoucna svůj potenciál, založený na aktivních obyvatelích a dobrých sousedských vztazích. Jsem rozhodně proti násilné integraci těchto obcí. Dokud se najdou lidé ochotní tyto obce vést, mělo by jim to být umožněno.

V pracovních hypotézách se zajímám o vliv spolupráce, dopravního napojení a aktivity obyvatel na celkovou úspěšnost obce. Statisticky významná závislost byla prokázána jen v případě aktivity obyvatel, nejúspěšnější obce patří zároveň i k těm s neaktivnějšími obyvateli. V ukazatelích dopravního napojení a spolupráce závislost vyšla jako statisticky nevýznamná. Ze svého pozorování mohu však říct, že nejúspěšnější obce jsou členy mikroregionálních sdružení a většinou jsou také dobře dopravně napojeni na blízké centrum. Je tedy zřejmé, že i tyto faktory se na fungování obcí podílejí. Faktor spolupráce nám může mimo jiné i ukázat snahu představitelů obce udělat maximum pro získání dalších prostředků či pomoci. Dopravní napojení souvisí spíše s atraktivitou pro budoucí možné přistěhování obyvatel.

Tato diplomová práce ukazuje, že velmi malé obce nejsou rozhodně nijak zaostalé, naopak jsou to aktivní obce, snažící se svou situaci všemožně zlepšit. Nejdůležitějším faktorem rozvoje těchto obcí jsou lidé, ať již jde o osoby hlavních představitelů obce, či o obyvatele a ostatní členy obce (např. chalupáře). Tento fungující faktor dává velmi malým obcím velkou šanci k jejich existenci a i rozvoji do budoucna.

Seznam použité literatury a zdrojů

Ackrill R. , Ramniceanu I. (2007): EU rural development policy in the new member states: Promoting multifunctionality? Journal of Rural Studies 23. str. 416–429

Baše M.(2006): Proměny venkovského osídlení. In: Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Český Krumlov 2006. ČZU v Praze. s. 258 – 261, ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Bezdíček J. (2009): Franci stále nabízí inspiraci. Obec a finance č. 4. str.62

Bičík, I., Perlín, R., Šefrna, L. a kol. (1997): Rozvoj povodí Kocáby. PřF UK, KSGRR, 85 s.

Binek J., Galvasová I, Kadečka S.(2008): Malé obce a výkon přenesené působnosti. Obec a finance. č. 1. str. 66, 67

Blažek, B. (2003): Vize budoucnosti českého venkova [online] [cit 2.3.2010] Dostupné z: http://www.volny.cz/sod.dobrs/VLD7_12_2003.htm

Blažek B. (2004): Venkovy – anamnéza, diagnóza, terapie. Vydavatelství ERA. 184 stran. ISBN 80 – 86517 – 90 – X

Blažek, J. (2009): Lokální a regionální rozvoj. Blok přednášek zimní semestr 2008/2009. PřF UK

Braniš M., Domasová M., Řežáčová P. (2007): Particulate air pollution in a small settlement: The effect of local rating. [online][citováno 12. 6. 2010] Applied Geochemistry. UK. str. 1255–1264. dostupné z www:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/B6VDG-4N919KD-G/2/09b80a35ec1b01051d497898e64217ae>

Čmejrek R.(2006): Výzkum participace občanů na veřejném životě venkovských obcí ČR
In: Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference, Český Krumlov,
2006, ČZU v Praze, s. 292-303, ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Čermák D., Nejdil P. (2007): Participace a partnerství v místní veřejné správě, Sociologické
studie 7/10, Sociologický ústav AV ČR, Praha, 2007, ISBN 978 – 80 – 7330 – 130 – 9,
124 s

Červená G., Kroupová Z. (2006): LEADER – venkov sobě. Obec a finance č. 4. 2006. str.
40, 41

Dušek J., Skořepa L.(2006): Regionální management jako cesta k udržitelnému rozvoji
venkovských regionů. In: Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní
konference. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze. s 307 – 315. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Fialová D. (2006): Rekreační a cestovní ruch ve venkovském prostoru. In: Venkov je náš
svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze.
s. 316 - 320, ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Florian J.(2006): EAFRD po Česku - využitá nebo promarněná šance. In: Venkov je náš
svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Český Krumlov 2006. ČZU v Praze. s.
321 – 329. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Galvasová I. (2008): Formy spolupráce obcí. Obec a finance č. 2. 2008. str. 62, 63

Gregoriniová J., Schollarová V. (2006): Místní kultura- stabilizační a stimulační faktor
rozvoje českého venkova. In: Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní
konference. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze. s 330 – 339. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Gorlach K., Lošťák M., Mooney P. H., (2008): Agriculture, communities, and new social movements: East European ruralities in the process of restructuring, *Journal of rural studies* 24. 161 – 171,

Hampl M., Gardavský V., Kühnl K., (1987): Regionální struktura a vývoj systému osídlení ČSR. Univerzita Karlova. Praha. 255 stran

Hampl, M., Müller, J. (1998): Jsou obce v České republice příliš malé?. In: *Geografie - Sborník ČGS*. 103. č. 1. ČGS. Praha. str. 1-12

Horký I. (2000): Strategie rozvoje a územně plánovací dokumentace – rozměr času. *Urbanismus a územní rozvoj*. 3. ročník. č. 6. str. 30, 31

Illner M. (2006): Jsou obce v ČR příliš malé? In: *Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze. s. 357 – 368. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. (eds.): *Geografie na cestách poznání: Sborník příspěvků k šedesátinám Ivana Bičíka*. UK v Praze. KSGRR. Praha 2003. ISBN 80 – 86561 – 10 – 0. 197 s

Kala T. a kol (2007): *Management malé obce – rozvoj a fungování místních a regionálních práv a samospráv*. Univerzita Hradec Králové. 110 stran. ISBN 978 – 80 – 7041 – 921 – 2

Kameníčková V. (2000a): Několik poznámek o samosprávě v Lotyšsku. *Obec a finance*. č. 4. 2000. str. 46, 47

Kameníčková V. (2000b): *Obce a regiony v Dánsku*. *Obec a finance*. č. 5. 2000 str. 46, 47

Kameníčková V. (2000c): Územní samospráva ve Francii. *Obec a Finance*. č. 2. 2000 str. 48, 49

Korf B, Oughton E. (2006): Rethinking the European countryside - can we learn from the South. *Journal of Rural Studies*. 22. str. 278 – 289

Kowalczyk A. (2000) : Local government systém in Poland. [online] [citováno 15. 6. 2010] dostupné z www: http://lgi.osi.hu/publications/2000/25/Chapter_5.PDF

Kruzmetra M. (2006): People become the most important ressource of the rural development. In: *Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Český Krumlov 2006. ČZU v Praze. s. 170 – 177. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Kubeš J. (2000): Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR. České Budějovice. JČU v Českých Budějovicích, katedra geografie. 164 s. ISBN 80 – 7040 – 385 – 3

Květoň V., Marada M, (2006): Význam dopravní obslužnosti v rozvoji venkovských oblastí. In: *Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference*. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze. s. 410 – 419. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Kypetová (2005): Portugalsko funguje i bez samosprávných regionů. *Obec a Finance* 2005 č. 5. str. 48

Majerová V. (1998): *Sociologie venkova a zemědělství*. provozně ekonomická fakulta. ČZU v Praze. 148 s . ISBN 80 – 213 – 0431 – 6

Majerová V. a kol. (2000): *Český venkov 2000. Základní údaje*. Praha. ČZU v Praze. 150 s. ISBN 80 – 213 – 1463 – X

Majerová V. a kol. (2003): *Český venkov 2003. Situace před vstupem do EU*. Praha. ČZU v Praze. 150 s. ISBN 80 – 213 – 1121 – 5

Majerová V. a kol. (2005): Český venkov 2005. Rozvoj venkovské společnosti. Praha. ČZU v Praze. 165 s. ISBN 80 – 213 – 1274 – 2

Majerová V. a kol. (2009): Český venkov 2008. Přeměny venkova. Praha. ČZU v Praze. 188 s. ISBN 978 – 80 – 213 – 1991 – 0

Malý lexikon obcí ČR 2008 (2008): Český statistický úřad [online][citováno 15 května 2009] dostupné z www: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/p/1302-09>

Maříková P. (2003): Český venkov ze statistického pohledu. In: Majerová V. a kol. (2003): Český venkov 2003. Situace před vstupem do EU. Praha. ČZU v Praze. ISBN 80 – 213 – 1121 – 5. s. 37 - 46

Maříková P. (2006): Malé obce – sociologický pohled (1,2). Veřejná správa online. [online][citováno 15. 4. 2010] z www : <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6176636>

Maříková P. (2009): Současný venkov – základní údaje , In: Majerová V. a kol. (2009): Český venkov 2008. Přeměny venkova. Praha. ČZU v Praze. s. 35 – 50. ISBN 978 – 80 – 213 – 1991 – 0

Marsden T., Sonnino R., (2008) Rural development and the regional state: Denying multifunctional agriculture in the UK. Journal of Rural Studies. 24. str. 422 – 431

Mikroregiony (2010) - Regionální informační servis – mikroregiony Plzeňského kraje [online][citováno 15. 6. 2010] dostupné z www: <http://www.risy.cz/index.php?pid=202&sid=458&mid=1833>

Novotná M.(eds.)(2005): Problémy periferních oblastí: UK v Praze. katedra Sociální geografie a regionálního rozvoje. ISBN 80 – 86561 – 21 – 6

Pavlíková G., Ježdíková L. (2005): Místní partnerství, iniciativa LEADER. In: Majerová V. a kol. (2005): Český venkov 2005. Rozvoj venkovské společnosti. Praha. ČZU v Praze. ISBN 80 – 213 – 1274 – 2. s. 109 - 129

Pavlíková G. (2009): Místní akční skupiny a jejich činnost na venkově. In: Český venkov 2008. Přeměny venkova. Praha. ČZU v Praze. ISBN 978 – 80 – 213 – 1991 – 0. s. 57 – 81

Pělucha M. (2006): Rozvoj venkova v programovacím období 2007 – 2013 v kontextu reformou SZP EU. IREAS institut pro strukturální politiku o. p. s. 162 stran. ISBN: 80–86684–42–3

Pělucha M. (2010): Změny ve vnímání venkova. Česká geografická společnost, [online][citováno 25. 6. 2010] dostupné z www: <http://geography.cz/wp-content/uploads/2010/02/pelucha-zmeny-ve-vnimani-venkova.pdf>

Perlín R. (1999): Typologie venkovského prostoru, [online][citováno 15. 5. 2010] dostupné z www: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/odbor/reforma/perlin.pdf>

Perlín R. (2000): Představitelé veřejné správy jako aktéři lokálního rozvoje. Sociologický průzkum mezi starosty venkovských obcí okresů Písek a Tábor. In: Kubeš J. : Problémy stabilizace venkovského osídlení ČR. České Budějovice. JČU v Českých Budějovicích, katedra geografie. ISBN 80 – 7040 – 385 – 3. s. 133 – 149

Perlín R. (2006a): Je strategický plán nástroj rozvoje venkovským mikroregionů?. In: Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3. . s. 487 – 497

Perlín R. (2006b) : Spolupráce venkovských obcí – možnost nebo podmínka úspěchu, Rozvoj venkovských oblastí [online][citováno 15. 5. 2010] dostupné z www: <http://www.agris.cz/etc/filereader.php?id=6098&PHPSESSID=d8>

Perlín, R. (2008): Rozvojové problémy venkova. Blok přednášek zimní semestr 2008/2009. PřF UK

Perlín R. (2009): Územní plánování. Blok přednášek letní semestr 2008/2009. PřF UK

Pešta D. (2007): Úspěšné malé obce v periférii – příklad obcí okresu Pelhřimov. UK v Praze. katedra Sociální geografie a regionálního rozvoje. 79 s.

Politika rozvoje venkova (2008). Evropa – oficiální stránky Evropské unie [online] [citováno 25. 6. 2010] dostupné z [www](http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cs.htm) : http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_cs.htm

Ryšavý D. (2006): Spolupráce venkovských obcí – zkušenosti a výhledy. In: Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3. s. 506 - 514

Řežuchová V.(2008): Problémy malých obcí v ČR. Masarykova univerzita. Ekonomicko-správní fakulta. Brno. 2008. 81 s.

Spolupráce obcí jako faktor rozvoje (2008): Deník veřejné správy [online][citováno 15. 5. 2010] dostupné z [www](http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6320426): <http://denik.obce.cz/go/clanek.asp?id=6320426>

Svoboda K. (2000): Zákon o obcích. In: Grospič. J, Plíšek M., Svoboda K., Vedral J. (2000): Územní samospráva a státní správa. Eurounion. Praha. 369 s. ISBN 80 – 85858 – 90 – 8

Strnad P. (2005): Rozvojové předpoklady malých obcí v Pardubickém kraji. katedra Sociální geografie a regionálního rozvoje, Univerzita Karlova v Praze. 112 s.

Střeleček M.(2006): Vybrané problémy malých obcí. In: Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Český Krumlov. 2006. ČZU v Praze. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3. s. 531 – 537

Sýkora, L. (1999): Transition states of East central Europe (The Czech republic, Hungary and Poland) In: Balchin P., Sýkora L., Bull G.: Regional Policy and Planning in Europe. London. Routledge. kapitola 9

Szcyrba Z. (2005): Venkovský maloobchod v Česku a jeho nová pozice: diskusní příspěvek k problematice periferních oblastí. In: Novotná, M. (a kol.) :Problémy periferních oblastí. UK v Praze. katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, ISBN 80 – 86561 – 21 – 6. s. 53 – 60

Šimčíková A. (2007): Vztah programu obnovy venkova a úspěšnosti obce. katedra Sociální geografie a regionálního rozvoje, Univerzita Karlova v Praze. 106 s.

Štenclová Š. (1998): Venkov a urbanismus. ČZU v Praze. 43 stran. 80 – 213 – 0434 – 0

The New Rural Paradigm: Policies and Governance (2006): OECD Rural Policy Reviews. vydavatelství OECD. 168 stran. ISBN 9264023909

Trnková, Trnka (2001): Venkov 1999, Sociálně – demografická situace, regionální disparity. In: Majerová V. a kol. (2000): Český venkov 2000. Základní údaje. Praha. ČZU v Praze. ISBN 80 – 213 – 1463 – X. s. 9 - 50

Úvod do regionálních věd a veřejné správy (2001): IFEC. Praha. 266 stran. ISBN 80 – 86412-08-3

Váchalová H. (2005): Venkovské osídlení Plzeňského kraje. FPE ZČU v Plzni. 47 s.

Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Český Krumlov. 2006, ČZU v Praze. 567 s. ISBN 80 – 213 – 1539 – 3

Venkov je náš svět – sborník příspěvků z mezinárodní konference. Kutná hora. 2008. ČZU v Praze, 607 s. ISBN 978-80-213-1851-9

Wollman H. (2000): Local government systems: from historic divergence towards convergence? Great Britain, France, and Germany as comparative cases in point, Environment and Planning, [online] [citováno 15.5. 2010] dostupné z www: <http://www.envplan.com/abstract.cgi?id=c9867>

Woods M. (2006): Rural geografie. Sage publications. London. 330 s. ISBN 0 7619 4760 4

Zemánek L. (2003): Lokální kultura v životě našeho venkova- In: Jančák, V., Chromý, P., Marada, M. (a kol.): Geografie na cestách poznání. Sborník příspěvků. Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, katedra sociální geografie a regionálního rozvoje. Praha. s. 124–149. ISBN 80-86561-10-0

Internetové stránky mikroregionů, svazů, spolků a MAS:

Dobrohost (2010) - <http://www.dobrohost.cz/>

MAS Český les (2010) - <http://www.masceskyles.jz.cz/>

MAS Pošumaví (2010) - <http://www.posumavi.jz.cz/>

Mikroregion Chodská liga (2010) - http://www.mikroregion.net/chodska_liga/cz/

Mikroregion Radbuza (2010) - <http://www.mikroregion-radbuza.cz/>

Sdružení místních samospráv - <http://smscr.cz/>

Spolek pro obnovu venkova (2010) - <http://www.spov.org/aktuality/default.aspx>

Svaz měst a obcí ČR (2010) - <http://www.smocr.cz/>

Svazek obcí Domažlicko (2010) - <http://www.svazekdomazlicko.cz/>

Svazek obcí Běleč (2010) - <http://www.belec.jz.cz/>

Internetové stránky obcí:

Bukovec (2010) - <http://obecbukovec.cz/>

Kaničky (2010) - <http://www.kanicky.cz/>

Mezholezy (2010) - <http://www.mezholezy.cz/>

Otov (2010) - <http://www.obecni-urad.net/source/index.php?ID=9798>

Pelechy (2010) - <http://pelechy.cz/>

Štichov (2010) - <http://www.stichov.cz/cs/obecniurad/>

Únějovice (2010) - <http://www.unejovice.cz/>

Další internetové zdroje:

Český statistický úřad (2010) - www.czso.cz

Fondy EU (2010) - <http://www.strukturalni-fondy.cz/>

Jízdní řády (2010) - <http://jizdnirady.cz>

Mapy (2010) - <http://amapy.centrum.cz/>

Ministerstvo vnitra (2010) - <http://www.mmr.cz/>

Vesnice roku (2010) - <http://vesniceroku.cz/>

Zákony

zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)

zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování stavebním řádu (stavební zákon)

Seznam tabulek, obrázků a grafů

Tabulka č. 1: Vývoj počtu obcí v Českých zemích v letech 1921 – 2009

Tabulka č. 2: Podíl počtu obcí ve velikostních kategoriích v krajích České republiky k 1. 1. 2009

Tabulka č. 3: Velmi malé obce v České republice k 1. 1. 2009

Tabulka č. 4: Průměrný počet obyvatel vybraných zemích EU v roce 2001

Tabulka č. 5: Rozložení obcí ve velikostních kategoriích v okrese Domažlice k 1. 1. 2009

Tabulka č. 6 : Základní informace o zkoumaných obcích k 1. 1. 2009

Tabulka č. 7: Změna počtu obyvatel ve sledovaných obcích mezi lety 1998 - 2008

Tabulka č. 8 : Obyvatelstvo ve sledovaných obcích dle pohlaví a věku k 1. 1. 2010

Tabulka č. 9: Vzhled sledovaných obcí v březnu až květnu 2009

Tabulka č. 10: Vybavenost obcí vybranými prvky občanské vybavenosti a internetovými stránkami k 30. 5. 2010

Tabulka č. 11: Vybavenost obcí vybranými prvky technické infrastruktury k 30. 5. 2010

Tabulka č. 12: Dopravní napojení sledovaných obcí 13. 5. 2010

Tabulka č. 13 : Spolky v obcích a počet pořádaných akcí za rok (sledováno v květnu 2010)

Tabulka č. 14: Druhy akcí pravidelně pořádaných ve sledovaných obcích (zjišťováno k 30. 5. 2010)

Tabulka č. 15: Vybrané ukazatelé v obcích k 30. 5. 2010

Tabulka č. 16: Účast obcí v regionálních seskupeních a v SMO k 30. 5. 2010

Tabulka č. 17: Hlavní problémy obcí (sledováno v květnu 2010)

Tabulka č. 18: Bodové hodnocení obcí ve vybraných sedmi skupinách ukazatelů

Graf. č. 1 Vývoj počtu obyvatel ve sledovaných obcích v letech 1991 - 2010

Obrázek č. 1: Nové paradigma venkova OECD

Obrázek č. 2: Formy spolupráce obcí v ČR

Obrázek č. 3: Okresy Plzeňského kraje

Seznam příloh

Příloha č. 1: Mapa - Sledované obce, Obce z rozšířenou působností a Pověřené obecní úřady v okrese Domažlice v roce 2009

Příloha č. 2: Osnova řízeného rozhovoru

Příloha č. 3: Obrázek - Administrativní rozdělení okresu Domažlice k 1. 1. 2008

Příloha č.4: Tabulka - Rozložení obcí Česka ve velikostních kategoriích k 1. 1. 2009

Příloha č.5: Tabulka - Vybrané informace o sledovaných obcích k 1. 1. 2009

Příloha č. 6: Tabulka - Vývoj počtu obyvatel ve sledovaných obcích v letech 1991 - 2010

Příloha č. 7: Tabulka - Druhy podnikatelů a investičních akcích ve sledovaných obcích

Příloha č. 8: Fotografie z jednoho z pochodů obyvatel obce Štichov

Příloha č. 9: Fotografie - Penzion Pohoda v obci Hora Sv. Václava

Příloha č. 10: Fotografie - zrekonstruovaný kostel v obci Bukovec

Příloha č. 11: Fotografie - zrekonstruovaný kostel v obci Čečovice

Příloha č. 12: Fotografie - příklad zahradnických úprav v obci Únějovice

Příloha č.13: Fotografie - letecký pohled na obec Únějovice

Příloha č. 14: Fotografie - upravené prostranství v obci Únějovice

Příloha č. 15: Fotografie - zrekonstruovaný kostel v obci Únějovice

Příloha č. 16: Fotografie - kaplička v obci Všepadly

Příloha č. 17: Fotografie - chalupa v obci Pelechy opravena chalupáři

Příloha č. 18: Fotografie - zrekonstruovaná budova Obecního úřadu v obci Pelechy

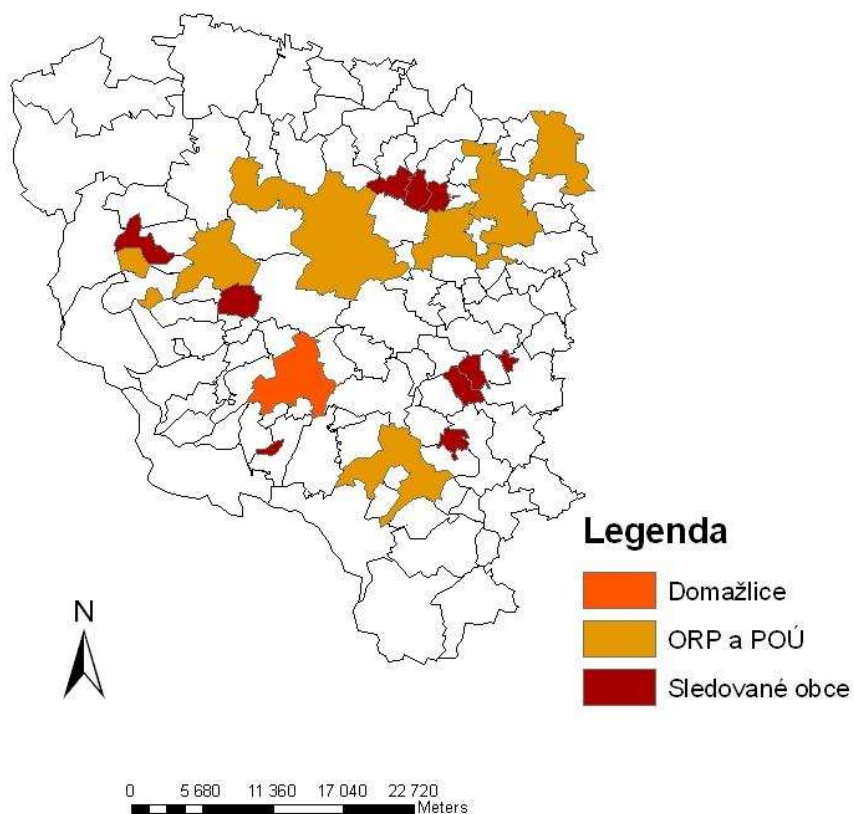
Příloha č. 19: Fotografie - zrekonstruovaná budova Obecního úřadu v obci Únějovice

Příloha č. 20: Fotografie - dětské hřiště v obci Pelechy

Přílohy

Příloha č. 1: Mapa - Sledované obce, Obce z rozšířenou působností a Pověřené obecní úřady v okrese Domažlice v roce 2009

Sledované obce, obce s rozšířenou působností a obce s pověřeným obecním úřadem v okrese Domažlice v roce 2009

vypracovala Hana Váchalová

zdroj: Arc ČR 500, web čsú, zpracováno v softwaru Arc GIS 9.1

Příloha č. 2: Osnova řízeného rozhovoru

název obce..... rozhovor poskytl.....

8 Počet členů zastupitelstva

- kolik z nich by jste označil za aktivní?(chodí pravidelně na úřad, vypomáhají s problémy).....
- existují v zastupitelstvu osoby, které by jste řekl(a), že vám výrazně pomáhají se zajištěním fungování obce (místostarosta, další členové zast.).....

- Starosta
  - věk (do 30, 30-40, 40-50, 50-60, 60 a více).....
  - vzdělání (ZŠ, vyučen, maturita, VŠ).....
  - způsob výkonu funkce starosty? (uvolněný, neuvolněný).....

- Pokuste se vymezit hlavní problémy rozvoje Vaší obce (oznámkujte 1 – 4 dle závažnosti: 1 velmi významný problém, 2. významný, 3. méně významný, 4. bezvýznamný) případně okomentujte
  - stav místních komunikací
  - veřejná doprava (frekvence, finanční náročnost)
  - zásobování vodou
  - kanalizace
  - zásobování plynem
  - vzhled obce
  - zájem obyvatel o zapojení se do dění v obci
  - úbytek obyvatel
  - nedostatek zařízení pro volný čas
  - nedostatek pracovních příležitostí v okolí
  - sociální klima v obci
  - chybějící občanská vybavenost

- zajištění funkce hospody či obchodu
  - hospodaření s odpady
  - problém se znečišťováním životního prostředí
  - nějaké další problémy?
- Podobně se pokuste ohodnotit hlavní problémy při zajišťování rozvoje obce
    - finance
    - nezájem občanů
    - problém s počtem kandidátů k volbám do zastupitelstva
    - byrokracie
    - složitost pravidel pro dotace
    - nedostatek informací pro vedení obce
    - špatná spolupráce s městským či krajským úřadem
- Vybavenost obce – kterými z následujících prvků je vaše obec vybavena (ano-ne)?
    - kanalizace (+typ-splašková bez ČOV, s ČOV, dešťová,?).....
    - plynovod.....
    - vodovod.....
    - veřejný internet (v budově OÚ).....
    - internetové stránky.....
    - obchod.....
    - hospoda.....
    - kulturní sál či jiné zařízení umožňující setkání občanů a pořádání drobných akcí.....
    - hasičská zbrojnice.....
    - knihovna.....

- další zařízení - typické spíše pro větší obce (škola, školka, zdrav. zařízení, ...)
  - Pokud máte v obci obchod nebo hospodu podporujete nějak její provoz?
  - Kolik máte v obci podnikatelů a jací to jsou?
  - Je vaše obec členem nějakého účelového sdružení obcí (př. mikroregion, MAS, Svaz měst a obcí ČR...), jak hodnotíte tuto spolupráci - je k něčemu dobrá?
  - Jaké spolky existují ve Vaší obci a jak hodnotíte spolupráci s nimi (pomáhají s fungováním obce-brigády...., či se o obec nestarají?)
  - Jak by jste zhodnotil(a) zapojení občanů do dění v obci? (účast na akcích, schůzích, brigádách...chodí?)
  - Žádala vaše obec za stávajícího volebního období (2007 – 2010) o nějaké dotace?
    - kam, o kolik (přibližná částka) a byly dotace úspěšné (kam např. program obnovy venkova, přibližná požadovaná částka, bylo vyhověno?)
    - jaké máte zkušenosti s podáváním těchto dotací – uvedl/a by jste nějaká pozitiva či negativa, co vám třeba vadilo při žádání?
  - Jaké společenské akce se během roku pořádají ve Vaší obci? a kdo je pořádá (obec, spolky...) př. (masopust, bál, stavění máje, pouť, zpívání u vánočního stromku...)
- příp. pořádají či spolupřádají občané, spolky nebo sama obec i nějaké akce mimo území?

- Jak hodnotíte spolupráci s chalupáři a chataři ve Vaší obci? (starají se o dění v obci, pomáhají, začleňují se, či jsou stranou dění)
- Jaká je vaše spádová obec (kam nejvíce dojíždí lidé do zaměstnání, k lékaři, do školy, za sportem či službami)?
- Jaké větší investiční akce (kromě těch co jste vypsal v sekci věnující se dotacím) jste uskutečnili za stávajícího volebního období a jaké připravujete v nejbližších letech? (např. výstavba silnice, hřiště, oprava budov...)
- Jak byste zhodnotil vývoj obce v posledních letech (výrazný úpadek, úpadek, stagnace, rozvoj, velký rozvoj) a jaké jsou vaše očekávání do budoucna (počítáte spíše s přírůstkem obyvatel, či úbytkem, nebo si myslíte že se situace nezmění)?
- Jaké jsou Vaše priority rozvoje do budoucna, pokud nějaké máte? (př. zvýšení počtu obyvatel, výstavba technické infrastruktury, doplnění vybavenosti, podpora zemědělství, cestovní ruch, investice do dopravy...)
- Můžete stručně nastínit podobu rozpočtu vaší obce
  - výše příjmů (je hospodaření plusové?).....
  - vystačí Vaše obec s příjmy od státu?
  - výsledky auditu (byl v pořádku?)
- Uvažoval(a) jste někdy o integraci vaší obce pod jinou obec? Jaký máte na integraci obcí názor?

- Máte zpracovaný územní plán a strategii rozvoje obce, sledáváte je užitečnými?
- Jaké vidíte klady a zápory Vaší obce (co se vám na vaší obci líbí a co ne)?

zdroj vlastní

Příloha č. 3: Obrázek - Administrativní rozdělení okresu Domažlice k 1. 1. 2008

Český statistický úřad 2010

Příloha č.4: Tabulka - Rozložení obcí v krajích (mimo Prahy) Česka ve velikostních kategoriích k 1. 1. 2009

Velikostní skupiny obcí podle krajů		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	od 5 000 - 9 999	od 10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 - 99 999	nad 100 000	celkem
Středočeský kraj	počet obcí	260	410	260	121	56	19	14	4	1	-	1 145
	počet obyvatel	32 138	136 410	182 591	165 647	171 489	128 266	211 581	132 663	69 906	-	1 230 691
Jihočeský kraj	počet obcí	239	204	80	49	31	13	2	4	1	-	623
	počet obyvatel	26 819	65 653	55 036	68 167	93 948	95 133	25 336	111 300	94 936	-	636 328
Plzeňský kraj	počet obcí	184	153	77	43	30	8	4	1	-	1	501
	počet obyvatel	21 159	48 269	54 971	59 459	94 782	49 594	49 303	22 817	-	169 273	569 627
Karlovarský kraj	počet obcí	17	38	35	15	14	6	4	2	1	-	132
	počet obyvatel	2 427	12 770	23 627	22 853	40 022	37 206	58 699	59 340	51 459	-	308 403
Ústecký kraj	počet obcí	55	124	84	36	28	10	9	4	4	-	354
	počet obyvatel	7 391	41 563	58 290	48 962	80 238	68 685	142 147	122 145	266 470	-	835 891
Liberecký kraj	počet obcí	37	57	63	26	17	10	2	2	-	1	215
	počet obyvatel	5 217	18 111	44 460	36 897	54 338	67 138	26 678	83 572	-	100 914	437 325
Královéhradecký kraj	počet obcí	117	166	86	36	21	14	5	2	1	-	448
	počet obyvatel	15 874	54 552	58 142	48 205	60 413	100 629	70 327	51 881	94 497	-	554 520
Pardubický kraj	počet obcí	109	176	88	45	15	8	8	1	1	-	451
	počet obyvatel	14 218	56 331	63 730	62 233	47 141	55 908	102 358	23 374	89 892	-	515 185
Vysočina	počet obcí	342	204	93	34	13	10	4	3	1	-	704
	počet obyvatel	40 834	62 711	65 793	47 440	44 252	66 283	50 447	86 508	51 143	--	515 411
Jihomoravský kraj	počet obcí	119	193	184	95	59	13	4	5	-	-	673
	počet obyvatel	15 354	64 983	132 889	128 583	175 405	86 726	44 945	127 669	-	370 592	1 147 146
Olomoucký kraj	počet obcí	49	125	103	74	34	3	6	3	-	1	398
	počet obyvatel	7 123	41 781	68 510	103 015	95 773	24 435	81 492	119 635	-	100 373	642 137
Velikostní skupiny obcí		do 199	200 - 499	500 - 999	1 000 - 1 999	2 000 - 4 999	od 5 000 - 9 999	od 10 000 - 19 999	20 000 - 49 999	50 000 - 99 999	nad 100 000	celkem

podle krajů		199	- 499	999	000	- 4 999	000	000	- 49	000	100	
					- 1		- 9	- 19	999	- 99	000	
					999		999	999		999		
Zlínský	počet obcí	19	84	99	49	34	11	4	4	1	-	305
	počet obyvatel	2 703	29 445	71 778	70 413	96 747	69 780	64 914	109 772	75 860	-	591 412
Moravskoslezský	počet obcí	14	57	78	77	40	17	4	7	4	1	299
	počet obyvatel	2 071	19 110	55 841	110 610	129 656	115 112	52 992	193 063	264 033	307 767	1 250 255
Česká republika	počet obcí	1 561	1 991	1 330	700	392	142	70	42	15	6	6 249
	počet obyvatel	193 328	651 689	935 658	972 484	1 184 204	964 895	981 219	1 243 739	1 058 196	2 282 130	10 467 542

Malý lexikon obcí 2008 – vlastní zpracování

Příloha č.5: Tabulka - Vybrané informace o sledovaných obcích k 1. 1. 2009

Okres Domažlice

Kód okresu	Pořadové číslo	Název obce	Kód obce	Správní obvod obce s pověřeným obecním úřadem	Počet částí obce	Počet katastrů	Katastr. výměra v ha	Počet obyvatel		Pošta	Škola	Zdrav. zař.	Dokončené byty 2006 - 2008		Statistické podniky	Statutární město=4 městys=2 ostatní obce=1
								celkem	ve věku 15 - 64 let				celkem	z toho v rodinných domech		
a	b	c	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
CZ0321	5	Bukovec	553506	32122	1	1	584	89	58	0	0	0	0	0	8	1
CZ0321	6	Čečovice	566080	32122	1	1	455	70	47	0	0	0	0	0	5	1
CZ0321	17	Hora Svatého Václava	566276	32023	3	3	765	57	36	0	0	0	0	0	10	1
CZ0321	22	Hvožd'any	566331	32023	1	1	300	30	28	0	0	0	0	0	5	1
CZ0321	28	Kaničky	553778	32021	1	1	150	34	23	0	0	0	0	0	6	1
CZ0321	39	Mezholezy (dříve okres Domažlice)	553921	32022	1	1	372	91	63	0	0	0	0	0	7	1
CZ0321	54	Otov	566209	32023	1	1	710	96	66	0	0	0	0	0	12	1
CZ0321	58	Pelechy	566373	32021	1	1	168	62	42	0	0	0	1	1	13	1
CZ0321	71	Štichov	566101	32122	1	1	392	79	56	0	0	0	0	0	7	1
CZ0321	76	Únějovice	554391	32021	1	1	393	96	63	0	0	0	1	0	11	1
CZ0321	82	Všepadly	554448	32022	1	1	492	52	38	0	0	0	0	0	12	1

Malý lexikon obcí ČR 2008

Příloha č. 6: Tabulka - Vývoj počtu obyvatel ve sledovaných obcích v letech 1991 - 2010

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Bukovec	89	94	103	102	99	95	90	92	93	91
Čečovice	73	77	68	68	66	64	71	73	73	68
Hora Svatého Václava	79	79	81	80	78	79	79	79	78	79
Kaničky	47	46	46	46	44	44	43	42	34	34
Mezholezy	99	90	82	78	69	57	103	110	115	110
Otov	109	113	115	116	116	126	125	122	124	117
Pelechy	71	70	71	69	74	72	74	70	71	71
Štichov	97	95	90	89	83	85	92	94	95	92
Únějovice	72	71	70	72	70	68	66	61	60	60
Všepadly	86	79	77	79	77	74	72	69	62	62
	822	814	803	799	776	764	815	812	805	784
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Bukovec	84	81	78	75	73	76	76	79	89	87
Čečovice	69	70	73	68	73	71	72	68	70	78
Hora Svatého Václava	71	68	61	59	57	50	53	56	57	58
Kaničky	37	36	35	34	33	35	35	35	34	30
Mezholezy	107	99	97	97	90	90	94	93	91	93
Otov	114	108	100	95	95	97	92	97	96	93
Pelechy	72	71	74	73	68	66	64	65	62	70
Štichov	87	87	83	81	80	81	76	84	79	65
Únějovice	76	76	73	72	72	74	74	76	96	103
Všepadly	69	65	68	69	68	67	62	53	52	52
	786	761	742	723	709	707	698	706	726	729

Retrospektivní lexikon obcí 2010, ČSÚ – vlastní zpracování

Příloha č. 7: Tabulka - Druhy podnikatelů a investičních akcích ve sledovaných obcích

Název obce	Druhy podnikatelů	Druh investiční akce žádosti o dotace	Investiční akce za volební období
Bukovec	hospodská	Oprava kostela	Oprava kostela, oprava hřbitova, oprava kostela
Čečovice	Hospodský, autoopravna, autoklempířství, zednické práce, lesnické práce, soukr, zemědělec	Rekonstrukce veřejného osvětlení	Rekonstrukce veřejného osvětlení, oprava budov
Hora Svatého Václava	Hospodský (penzion) a krámský	Oprava silnice, oprava budovy OÚ	Oprava silnice, oprava budovy OÚ
Hvožd'any			
Kaničky	Topení a vodoinstalace, zedníci	Oprava kapličky, budovy oÚ	Oprava kapličky, budovy OÚ
Mezholezy	Soukr. zemědělec, truhlář, tesař, krámský	Rekonstrukce budovy OÚ, rekonstrukce sálu, rekonstrukce čekárny	Rekonstrukce budovy OÚ, rekonstrukce sálu, rekonstrukce čekárny, příprava parcel
Otov	Hospodský a krámský, autodoprava	Odbahnění rybníka, 2krát výstavba kanalizace	Odbahnění rybníka, 2krát výstavba kanalizace, rekonstrukce objektů
Pelechy	Hospodská a krámská, truhlářství, soukromý zemědělec, kovovýroby, instalátérství, zahradnictví, prodej nábytku	Rozšíření veřejného osvětlení, rekonstrukce budovy OÚ, výstavba dětského hřiště, oprava silnice	Rozšíření veřejného osvětlení, rekonstrukce budovy OÚ, výstavba dětského hřiště, oprava silnice, malování budovy OÚ a hasičárny
Štichov	truhlářství	2 krát kanalizace, rekonstrukce sociálního zařízení	2 krát kanalizace, rekonstrukce sociálního zařízení, úprava budov
Únějovice	Krámský a hospodský, reality	Úprava zeleně, rekonstrukce kapličky, rekonstrukce silnice	Úprava zeleně, rekonstrukce kapličky, silnice
Všepadly	Truhlářství, zámečnictví	Oprava obecního úřadu a zázemí, silnice	Oprava OÚ a zázemí, chodníky a silnice, střecha o'U

vlastní průzkum

Příloha č. 8: Fotografie z jednoho z pochodů obyvatel obce Štichov

Štichov 2010

Příloha č. 9: Fotografie - penzion Pohoda v obci Hora Sv. Václava

vlastní fotografie

Příloha č. 10: Fotografie - zrekonstruovaný kostel v obci Bukovec

vlastní fotografie

Příloha č. 11: Fotografie - zrekonstruovaný kostel v obci Čečovice

vlastní fotografie

Příloha č. 12: Fotografie - příklad zahradnických úprav v obci Únějovice

vlastní fotografie

Příloha č.13: Fotografie - letecký pohled na obec Únějovice

Únějovice 2010

Příloha č. 14: Fotografie - upravené prostranství v obci Únějovice

vlastní fotografie

Příloha č. 15: Fotografie - zrekonstruovaný kostel v obci Únějovice

vlastní fotografie

Příloha č. 16: Fotografie - kaplička v obci Všepadly

vlastní fotografie

Příloha č. 17: Fotografie - chalupa v obci Pelechy opravena chalupáři

vlastní fotografie

Příloha č. 18: Fotografie - zrekonstruovaná budova Obecního úřadu v obci Pelechy

vlastní fotografie

Příloha č. 19: Fotografie - zrekonstruovaná budova Obecního úřadu v obci Únějovice

vlastní fotografie

Příloha č. 20: Fotografie - dětské hřiště v obci Pelechy

vlastní fotografie